

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในการทำวิสามัญฆาตกรรม” ได้มีการนำแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบในการศึกษาวิจัย เป็นการสนับสนุน และสร้างความชัดเจนในกรอบการวิจัย ดังนี้

- 2.1 หลักการและแนวคิดในการประกอบกรวิจัย
 - 2.1.1 ความหมายการทำวิสามัญฆาตกรรม
 - 2.1.2 หลักการกระทำวิสามัญฆาตกรรม
 - 2.1.3 แนวความคิดด้านอาชญาวิทยา
 - 2.1.4 การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ
 - 2.1.5 การควบคุมการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ
 - 2.1.6 การควบคุมการใช้อาวุธปืน
- 2.2 อาชญากรรม ทฤษฎีและแนวคิดในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
 - 2.2.1 ความหมายของอาชญากรรม
 - 2.2.2 ทฤษฎีและแนวคิดในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
 - 2.2.3 ทฤษฎีการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในหน้าที่ของตำรวจ
- 2.3 กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของไทย
- 2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 สมมติฐานในการวิจัย
- 2.6 นิยามตัวแปร

2.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการทำวิสามัญฆาตกรรม

2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับการทำวิสามัญฆาตกรรม

คำว่า "วิสามัญฆาตกรรม" ปรากฏเป็นครั้งแรกในพระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้ามีผู้ใดตายลงโดยฆ่าตัวเองก็ดีหรือผู้อื่นให้ตาย ก็ดี กิริยาตายอย่างนี้เรียกว่าฆาตกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ เหตุที่ปรากฏชัดก็ตาม หรือ จะเป็นแต่เหตุที่ควรสงสัยว่าบุคคลใดจะตายโดยฆาตกรรมก็ตาม ให้เป็นหน้าที่ของ เจ้าพนักงานที่จะต้องกระทำการชั้นสูตรพลิกศพตามความที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้" และ

"มาตรา 7 การชั้นสูตรพลิกศพผู้ถูกฆาตกรรม กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ เป็น 2 ชั้น คือสามัญ ชั้น 1 วิสามัญ ชั้น 1 ผิดกัน ดังอธิบายต่อไปนี้

ข้อ 1 ฆาตกรรมอันเป็นวิสามัญนั้น คือ ผู้ตายๆ ด้วยเจ้าพนักงานฆ่าตาย ในเวลากระทำการตามหน้าที่ ยกตัวอย่างดังเช่น เจ้าพนักงานไปจับผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้าย และฆ่าผู้ต้องหาว่าเป็นโจรเป็นผู้ร้ายตายในเวลาจับ ดังนี้เป็นต้น เรียกว่าเป็นเหตุวิสามัญ

ข้อ 2 ฆาตกรรมอันเป็นสามัญนั้น ผู้อื่นแม้เป็นเจ้าพนักงาน หรือเป็นเจ้าพนักงานกระทำให้ตาย โดยมีได้เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ ให้ถือว่าเป็นฆาตกรรมอย่างสามัญ"

ต่อมา พระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 นี้ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 4 และในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา ก็ไม่มีคำว่า "วิสามัญฆาตกรรม" อีกต่อไป ดังนั้นคำๆ นี้จึงเป็นการเรียกติดปากมาแต่สมัยปู่ ย่า ตา ทวด นั้นเอง (สมพร พรหมพิตร, 2535: 1-2)

คำว่า "วิสามัญฆาตกรรม" นี้ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงความถึง ฆาตกรรมที่เจ้าพนักงานเป็นผู้กระทำเนื่องในการปฏิบัติ ราชการตามหน้าที่ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 760)

สำหรับในทางตำรานั้น ได้พบว่าคำว่า "วิสามัญฆาตกรรม" เป็นคำที่ใช้ตาม พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ซึ่งหมายความถึง คดีฆาตกรรมที่ผู้ตายได้ตายด้วยการถูกเจ้าพนักงานฆ่าตายในเวลากระทำการตามหน้าที่ (สนิท สนั่นศิลป์ และ บุญร่วม เทียมจันทร์, 2527: 1)

นอกจากนี้ ตามแนวความเข้าใจของนักกฎหมายและผู้ปฏิบัติโดยทั่วไปต่างก็เข้าใจไปในแนวเดียวกันว่า คดีวิสามัญฆาตกรรมนั้น หมายถึงกรณีที่เกิดการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ซึ่งเป็นคดีฆาตกรรม และหมายความรวมถึง กรณีที่ตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งอาจไม่ใช่คดีฆาตกรรมด้วย (บันทึกกรมอัยการที่ 723/2500 ลงวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2500 เรื่องแนวทางปฏิบัติการดำเนินการในคดีวิสามัญฆาตกรรม) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคดีวิสามัญฆาตกรรมนั้นในทางปฏิบัติเกิดขึ้น โดยผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่นั่นเอง (กุลพล พลวัน, 2530: 39)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า คำว่า "วิสามัญฆาตกรรม" นี้ ไม่มีปรากฏอยู่ในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด ทั้งนี้ โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคท้าย จะใช้เรียกคดีเช่นนี้ว่า "คดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายถูก เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่...." ซึ่งในคดีเช่นนี้เป็นที่เข้าใจกันว่าได้แก่คดีวิสามัญฆาตกรรมนั่นเอง

2.1.2 หลักการกระทำวิสามัญฆาตกรรม

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ บ่อยครั้งที่เจ้าพนักงานตำรวจต้องประสบสถานการณ์ที่จำเป็นต้องตัดสินใจ ขณะนั้นว่า ควรจะใช้กำลังหรือใช้อาวุธปืน หรือไม่เพียงใด ทั้งนี้เพราะขณะที่ปฏิบัติการตามหน้าที่อย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้น ข้อเท็จจริงที่ปรากฏต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ ขณะที่สถานการณ์ หรือข้อเท็จจริงนั้นยังคลุมเครืออยู่ แต่ก็ต้องตัดสินใจลงไปในทันทีทันใดนั้น ถ้าหากว่าใช้กำลังหรืออาวุธปืนยิงออกไปนั้น การใช้กำลังหรือ

อาวุธปืนยิงออกไปนั้นก็ต้องไม่ไร้ผล ซึ่งก็หมายความว่าเจ้าพนักงานตำรวจผู้รักษากฎหมายนั้นจะต้องคาดการณ์ หรือเล็งเหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำแล้วว่า ก่อนที่จะใช้กำลังหรืออาวุธปืนยิงอาชญากร ผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตายนั้น เขาเชื่ออย่างแน่นอนแล้วว่า อาชญากรหรือผู้กระทำความผิดนั้น กำลังจะใช้กำลังหรืออาวุธต่อสู้ผู้อื่น อันอาจทำให้ผู้อื่นหรือเจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำการจับกุมนั้น ได้รับอันตรายบาดเจ็บสาหัสหรือถึงแก่ความตายได้ (มนตรี จิตต์วิวัฒน์, 2531: 30)

ดังนั้น เมื่อปราศจากความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนว่า เมื่อใดควรจะใช้กำลังขั้นรุนแรง หรือใช้อาวุธปืนยิงผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตายได้ ภายใต้ขอบเขตแห่งบทบัญญัติกฎหมาย ประกอบกับการปราศจากการชี้แนะทางนโยบายที่เหมาะสมจากหน่วยเหนือที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะจากกรมตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติหน้าที่โดยชอบจึงมักจะสงสัยอยู่เสมอว่า สิ่งใดที่เขาสามารถทำได้ตามกฎหมาย หากทางเลือกที่โหดร้ายเช่นนี้เกิดขึ้นต่อเขา ซึ่งจะต้องตัดสินใจเช่นนั้นภายในช่วงเวลา 2-3 วินาที ต่อสภาพข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นปรากฏต่อหน้านั้น การที่จะตัดสินใจว่าเมื่อใดควรจะใช้กำลังขั้นรุนแรงหรือใช้อาวุธปืนยิงผู้กระทำความผิด หรือผู้ที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด จึงถือได้ว่าเป็นการตัดสินใจที่ยากที่สุด

หลักเกณฑ์แห่งการกระทำวิสามัญฆาตกรรม ในที่นี้จะได้กล่าวถึงการกระทำวิสามัญฆาตกรรม (ชัชวาล สุขสมจิตร, 2536: 19-23) ซึ่งเจ้าพนักงานผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญาตามกฎหมาย โดยอาศัยเทียบเคียงตามหลักเกณฑ์การป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 เป็นหลักประกอบด้วยกฎหมายพิเศษ ตลอดจนการวินิจฉัยของศาลฎีกาและคำวินิจฉัยของอธิบดีกรมอัยการที่วินิจฉัย ดังนี้

1) เจ้าพนักงานผู้กระทำเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุม หรือปราบปราม

โดยปกติย่อมได้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16) ซึ่งรวมทั้งพลีติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุม หรือปราบปราม

กรณีราษฎรฆ่าคนร้ายตาย แม้ราษฎรนั้นจะได้ไปกับเจ้าพนักงาน หรือ เจ้าพนักงานเรียกให้ช่วยก็ดี คดีชนิดนี้ไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม เพราะไม่ได้ถูกเจ้าพนักงานฆ่าตายคงเป็นเพียงคดีฆาตกรรมธรรมดา ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะพิจารณาล้าง (หนังสือกรมอัยการที่ 1189/2494 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2499 เรื่องนายจี ไชยดำ ผู้ต้องหา)

อย่างไรก็ดี แม้จะเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมหรือปราบปรามก็ดี ถ้ากระทำไปนอกเหนืออำนาจก็ไม่เป็นวิสามัญฆาตกรรม เช่น กรณีที่ผู้ใหญ่บ้านไปจับกุมคนร้ายนอกเขตท้องที่ของตน และไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ตาม พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 27 และยิงคนร้ายตายนั้นไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม เพราะเป็นการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ ไม่เป็นการกระทำในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ คงเป็นคดีฆาตกรรมธรรมดา ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานผู้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ที่จะพิจารณาล้าง (หนังสือกรมอัยการที่ 668/2501 ลง วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2501 เรื่อง นายขลิ้ง เลิศทองคำ กับพวกผู้ต้องหา)

2) กระทำให้ตายโดยเจตนา มิใช่การกระทำโดยประมาท หรือ โดยอุบัติเหตุ

กรณีจะเป็นวิสามัญฆาตกรรมนั้น จะต้องปรากฏเบื้องต้นว่า เจ้าพนักงานนั้นมีเจตนาฆ่า หรือ กระทำให้ผู้ถูกจับหรือผู้อยู่ในระหว่างควบคุมนั้นถึงแก่ความตาย ถ้าเจ้าพนักงานอ้างว่ากระทำโดยประมาทหรือเป็นอุบัติเหตุ คดีนั้นจะไม่ใช่วิสามัญฆาตกรรม คงเป็นคดีกระทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาท ซึ่งต้องสอบสวนอย่างคดีธรรมดา

3) เจ้าพนักงานนั้นอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ในข้อนี้จะต้องให้ปรากฏด้วยว่ามีการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานและเจ้าพนักงานได้กล่าวอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ด้วย ถ้ามีการตายเกิดขึ้นแม้จะเป็นที่ประจักษ์ว่า เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานทำให้ตาย ในเมื่อไม่มีเจ้าพนักงานคนใดยอมรับหรือมิได้กล่าวอ้างว่าได้เป็นผู้ทำให้ตายโดยอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่แล้ว คดีนั้นย่อมมิใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม คงเป็นคดีธรรมดาที่ต้องสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาต่อไป

แต่ถ้าเป็นกรณีมีเจ้าพนักงานหลายนายเป็นผู้กระทำผิดตาย แม้บางนาย ปฏิเสธว่ามีโชเป็นผู้กระทำผิดตายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ แต่มีบางนายรับว่าเป็นผู้กระทำผิดตายโดยอ้างว่าได้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ คดีนั้นเป็นวิสามัญฆาตกรรมซึ่งต้องสอบสวนส่งสำนวนให้อธิบดีกรมอัยการเป็นผู้พิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง ดังเช่นกรณี ร.ต.อ.สุเทพ รมยานนท์ กับพวก ผู้ต้องหาว่าร่วมกันใช้อาวุธปืนยิง นายฉลอง จันทรวิชัย คนร้ายปล้นทรัพย์กับผู้เสียหายและบุตรซึ่งถูกจับเป็นตัวประกันรวม 3 คน ถึงแก่ความตาย เหตุเกิดที่สี่แยกเกษตรบางเขน ผู้ต้องหาบางคนรับว่าใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย แต่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ แต่ผู้ต้องหาอีกหลายคนต่อสู้ว่าไม่ได้ยิงปืนในที่เกิดเหตุเลยดังนั้น เป็นคดีฆาตกรรม (วิสามัญฆาตกรรม) ที่อัยการสูงสุดเป็นผู้พิจารณาสั่งฟ้อง และสั่งไม่ฟ้อง (หนังสือกรมอัยการ ด่วนมากที่ มท 1002/3802 ลงวันที่ 7 เมษายน 2520 เรื่อง ร.ต.อ.สุเทพ รมยานนท์ กับพวกผู้ต้องหา)

4) เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำไปภายในขอบเขตที่กฎหมายพิเศษให้อำนาจไว้

ซึ่งแยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

- กรณีกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น ได้แก่ การที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจพิเศษไว้ มีอำนาจมีจะกระทำการป้องกันสิทธิของตนเอง หรือของผู้อื่นภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 หรือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 เช่น เจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุมผู้ต้องหาว่ากระทำผิดอาญา แต่ผู้ที่เป็นผู้ต้องหานั้นไม่ยอมให้จับและได้ใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้ กรณีเช่นนี้ เจ้าพนักงานตำรวจยอมใช้อาวุธปืนยิงป้องกันชีวิตตนเองได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

- กรณีที่กระทำไปภายในขอบเขตที่กฎหมายพิเศษให้อำนาจไว้ ได้แก่ เจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งประกอบด้วยผู้บัญชาการเรือนจำ สารวัตรนักเรียน พัสดีเรือนจำ ผู้คุม เป็นต้น ย่อมมีอำนาจพิเศษตาม พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ฯ ม.16, 17 โดยอาจใช้อาวุธธรรมดา (ตะบอง) หรืออาวุธปืนแล้วแต่กรณีแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำได้ นอกเหนือจากอำนาจป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญา ม.68 กล่าวคือแม้เพียงเหตุที่ผู้ต้องขังไม่ยอมวางอาวุธ เมื่อสั่งให้วางหรือกำลังหลบหนีในเมื่อสั่งให้หยุดแล้วไม่หยุด หรือผู้ต้องขังตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปก่อการจู่โจม เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 ผู้ใหญ่บ้านจับผู้ร้ายสำคัญได้แล้วผู้ร้ายหลบหนีระหว่างควบคุม ผู้ใหญ่บ้านเกรงความผิด จึงร้องบอกให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านยิง ดังนี้ ถือว่าเป็นการกระทำตามกฎหมายแต่เป็นการเกินกว่าที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้ ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยจึงมีความผิด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 738/2491)

ตัวอย่างที่ 2 จำลึบตำรวจกับพวกเข้าจับกุมผู้เล่นการพนันพวกผู้เล่นแตกฮือกันรีบหนีลงเรือ จำลึบตำรวจวิ่งเข้าจับข้อมือจำเลย จำเลยสะบัดหลุดเพื่อไม่ให้จับกุม จำลึบตำรวจได้ใช้ปืนตีศีรษะจำเลยโดยแรงจนจำเลยล้มลงไป ขณะที่ตำรวจอื่นเข้ากลุ่มล้อมทำร้ายจำเลยด้วย แม้ว่าจำลึบตำรวจจะมีอำนาจจับได้แต่การใช้วิธีการจับกุมดังกล่าวนี้ เป็นการใช้วิธีจับที่รุนแรงเกินความเหมาะสมแก่พฤติการณ์ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรค 2 จึงเป็นการใช้วิธีการจับที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยจึงขอขบที่จะป้องกันสิทธิของจำเลยให้พ้นจากภยันตราย อันเกิดจากการจับโดยใช้วิธีการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายนี้ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 689/2516 วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่)

2.1.3 แนวความคิดด้านอาชญาวิทยา

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเอาแนวความคิดด้านอาชญาวิทยา มาใช้พิจารณา ในสถานการณ์ที่เจ้าพนักงานตำรวจต้องเผชิญหน้ากับอาชญากรรม จนถึงขั้นทำวิสามัญฆาตกรรม ซึ่ง อัดณพ ชูบำรุง (2532: 55-58) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีความต้องการกับอาชญากรรม และ ทฤษฎีการยับยั้งการกระทำผิด ไว้ที่น่าสนใจดังนี้

2.1.3.1 ทฤษฎีความต้องการกับอาชญากรรม (Theory of Needs and Crime)

เกี่ยวกับเรื่องความต้องการนี้ เรามักได้ยินอยู่เสมอว่า คนเราทำผิดก็เพราะความต้องการและถือว่าความต้องการของอาชญากรกับความต้องการของคนธรรมดา เป็นสิ่งเหมือนกัน การอธิบายทำนองนี้นักอาชญาวิทยาบางคนไม่เห็นด้วย เพราะมองไม่เห็นข้อแตกต่างระหว่างอาชญากรกับสุจริตชน อย่างไรก็ตามในการมองปัญหาความต้องการของคนเรานั้น หากจะได้พิจารณาจุดสำคัญ ให้ละเอียดรอบครอบแล้ว ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าความต้องการของคนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม หรือการกระทำผิดกฎหมายอย่างไรบ้าง ในที่นี้จะได้นำทฤษฎีของ มาสโล (Maslow) นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงของอเมริกา มาอธิบาย

1) ความต้องการในทางกายภาพ (The Physiological Needs)

ความต้องการในด้านนี้ ได้แก่ การพักผ่อน น้ำดื่ม น้ำใช้ การออกกำลังกาย อากาศหายใจ ความต้องการทางเพศ อาหาร และสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย มาสโลว์ (Maslow) เขียนไว้ชัดว่า คนที่ขาดอาหาร ขาดความปลอดภัย ขาดความรัก และขาดเกียรติ สิ่งที่เขาต้องการมากที่สุดในบรรดาสิ่งที่กล่าวมานี้ก็คือ อาหาร สิ่งอื่น ๆ ไม่มีความหมายเลย และคนที่หิวจัดนั้นเป็นคนที่มึนอันตราย และจะไม่สนใจสิ่งอื่นใด นอกจากอาหาร (For the man who is extremely and dangerously hungry , no other interests exit but food) ในประเด็นนี้หากจะนำมาพิจารณาในเรื่องอาชญากรรมบางอย่าง เช่น การลักขโมย การวิ่งราวทรัพย์ ซึ่งกระทำในปัจจุบันทันด่วน ก็น่าจะเป็นไปได้ว่าการกระทำเช่นนั้นเกิดขึ้นเพราะความหิว นอกจากนี้ คนที่หิวจัดนั้นอารมณ์ไม่ค่อยดี ใครพูดขัดหู ก็อาจจะเกิดการทำร้ายร่างกายขึ้นได้ มีตัวอย่างให้เห็นอยู่บ่อยๆ ความต้องการทางกายภาพนั้น ย่อมกระทบกระเทือนไปยังอารมณ์ของคนด้วย

2) ความต้องการความปลอดภัย (The Safety Needs)

เมื่อความต้องการทางกายภาพมีเพียงพอแล้ว ก็จะทำให้เกิดกลุ่มความต้องการใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจจะตั้งชื่อว่าความต้องการความปลอดภัย ได้แก่ ความมั่นคง แข็งแรง การพึ่งพาอาศัยผู้อื่นได้ การได้รับความปกป้องคุ้มครอง ความปลอดภัยจากความกลัว ความปลอดภัยจากความวิตกกังวล และความหายนะ ความต้องการความมีระเบียบ กฎหมาย ข้อจำกัดต่างๆ ที่อยู่อาศัย และที่ทำงานอันมั่นคง และสิ่งอื่นๆ อีกหลายอย่าง เกี่ยวกับเรื่องความต้องการความปลอดภัยนี้ นักจิตวิทยาเด็ก ครู นักจิตบำบัด ได้ค้นพบว่า การอนุญาตแก่เด็กเพื่อให้ทำอะไรอย่างมีขอบเขตจำกัด ดีกว่าอนุญาตโดยไม่มีขอบเขตจำกัดและเด็กเองก็ต้องการที่จะให้อยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์อยู่แล้ว

ข้อสังเกตในเรื่องความปลอดภัยของคนเรานั้นมีอยู่มาก อาจศึกษาจากของจริงได้ในทุกสังคม ในบางกรณีเมื่อมีสิ่งใดสื่อเค้าว่าจะนำความหายนะให้เกิดแก่ตน ความต้องการของคนในระดับสูง ๆ ขึ้นไป เช่น ความรัก เกียรติยศชื่อเสียง การแสดงความรู้ ความสามารถอย่างเต็มขนาด ก็จะลดลงมาทันที ถึงระดับที่จะต้องหาความปลอดภัยไว้ก่อน การที่คนในประเทศหนึ่งประเทศโดยอมรับการปกครองแบบเผด็จการบางยุคบางสมัย ก็เป็นเพราะต้องการ

ความปลอดภัยนั่นเอง สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาในเรื่องความต้องการความปลอดภัยนี้ก็คือ คนเราเตรียมพร้อมที่จะป้องกันตนเองเสมอเมื่อตกอยู่ในภาวะอันตราย อาชญากรรมอาจจะเกิดขึ้นได้จากจุดนี้เอง

3) ความต้องการการเป็นเจ้าของและความรัก (The Belongness and Love Needs)

ความต้องการการเป็นเจ้าของและความรักนี้ ถือเป็นความต้องการในลำดับที่สาม คนจะมีความต้องการในระดับนี้ ก็เมื่อได้รับความพอใจในระดับหนึ่งและที่สองดังได้กล่าวมาแล้ว ความต้องการในระดับที่สามนี้ ถือได้ว่าเป็นความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น พร้อม ๆ กับความรู้สึกให้คนอื่นรัก ซึ่งจะทำให้ชีวิตมีความหมายมากขึ้น ความรักและความรู้สึกเป็นเจ้าของนี้ หากเกิดจากความปรารถนาอย่างรุนแรง ก็อาจจะก่อให้เกิดการกระทำผิดได้เหมือนกัน เรื่องนี้บางทีก็อาจจะมมีพื้นฐานมาจากความต้องการทางเพศก่อน ส่วนความรักได้รับการพัฒนามาทีหลัง กลายเป็นความรู้สึกลึกซึ้งในจิตใจ ใครจะมาแย่งของรักของตนไปไม่ได้ เมื่อมีกรณีรักสามเส้าเกิดขึ้นจึงมักมีการฆ่ากันตายเสมอ

อนึ่ง การขาดความรักของคนนั้นอาจนำไปสู่การเจ็บป่วยทางจิต ทำให้เป็นโรคจิต โรคประสาท หรือความผิดปกติทางบุคลิกภาพ เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดการกระทำผิดในภายหน้าได้ จะได้กล่าวให้ชัดเจนอีกครั้งในตอนที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วยทางจิต

4) ความต้องการเกียรติยศ (The Esteem Needs)

ความต้องการเกียรติยศนี้อาจจะแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ต้องการสิ่งที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจอย่างหนึ่ง และต้องการสิ่งที่ทำให้เห็นว่าตนเป็นคนสำคัญอย่างหนึ่ง สิ่งทีก่อให้เกิดความภาคภูมิใจอย่างหนึ่ง เช่น ความต้องการความแข็งแกร่ง ความสามารถ ความชำนาญ ความเชื่อมั่น และอิสรภาพ เป็นต้น ส่วนสิ่งที่แสดงความสำคัญของตน เช่น ชื่อเสียง ฐานะทางสังคม ความรุ่งโรจน์ในชีวิต ความเด่นดัง การยอมรับ การสรรเสริญ เป็นต้น กล่าวกันว่า ความต้องการเกียรติยศนี้ นักจิตวิทยาบางคน เช่น อัลเฟรด เอ็ดเลอร์ (Alfred Adler) และคานุศิษย์ได้เน้นย้ำเป็นอย่างมาก แต่ ซิกมัน ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ไม่ได้ให้ความสนใจ

การถูกขัดขวางความต้องการในด้านนี้ ทำให้ผู้ถูกขัดขวางมีความรู้สึก ต้อยต่ำ อ่อนแอ ไร้ประโยชน์ ความรู้สึกเช่นนี้นำไปสู่ความท้อแท้ใจ ความรู้สึกอย่างอื่น หรืออาจ จะเป็นโรคประสาท ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดได้เหมือนกัน

5) ความต้องการที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุความปรารถนา (The Need for Self Actualization or Self - Fulfillment)

ความต้องการชั้นนี้บังเกิดขึ้น หลังจากที่ได้บรรลุความพอใจในขั้นที่หนึ่ง ถึงขั้นที่สี่แล้ว เป็นความต้องการขั้นสุดท้ายของบุคคล คนต้องการจะเป็นในสิ่งที่เขาต้องการจะเป็น เขาต้องการจะบรรลุสิ่งจริงแท้ตามธรรมชาติของเขา (What a man can be, he must be, He must be true to his own nature) บางทีสิ่งที่เขาทำสำเร็จแทนที่จะเป็นประโยชน์ อาจจะเป็นโทษต่อมวลมนุษยชาติก็ได้ นักวิทยาศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ที่คิดระเบิดมหาประลัย แท้จริงก็คือผู้ร้ายฆ่าคนนั่นเอง หรือนักปกครองที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก ดำรงชีวิตอยู่ด้านการฆ่าคน นับเป็นล้าน ๆ ก็มีถมไป

จากแนวคิดทฤษฎีความต้องการกับอาชญากรรม (Theory of needs and Crime) ของ มาสโล (Maslow) นั้น หากพิจารณาการที่เจ้าพนักงานตำรวจทำวิสามัญฆาตกรรม คนร้ายนั้น ในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญหน้ากับอาชญากรรม ความปลอดภัยของเจ้าพนักงาน ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ จึงต้องพร้อมที่จะต่อสู้กับคนร้าย เพื่อที่จะปกป้องตนเองหรือผู้อื่น เมื่อตกอยู่ในภาวะอันตราย ซึ่งแนวคิดด้านความต้องการความปลอดภัย (The Safety Needs) ของ มาสโล (Maslow) ดังกล่าว หากพิจารณาตามแนวทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำวิสามัญฆาตกรรม ของเขตกฎหมายในปัจจุบันได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่กรณี การกระทำป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย มีอำนาจกระทำการป้องกันสิทธิของตนหรือผู้อื่นภายใต้ กฎหมายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 หรือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่อง หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการทำวิสามัญฆาตกรรม

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีความต้องการนี้ ไม่ได้กล่าวถึง วิถีวัฒนธรรม ประเพณี และ สภาพแวดล้อมทางกายภาพว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยเหมือนกัน

2.1.3.2 ทฤษฎีการยับยั้งการกระทำผิด (Deterrence Theory)

ทฤษฎีแนวทางการควบคุมทางสังคมมีสมมติฐานประการหนึ่งว่า มนุษย์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลที่มีความคิดคำนวณถึงผลได้ผลเสียของการกระทำผิดนั้น หมายถึงถ้าบุคคลพบว่าประโยชน์ที่พึงได้มีน้อยกว่าผลเสีย พวกเขา ก็จะละเว้นจากการกระทำผิด ซึ่งทีโอ (Thio, 1988 : 47) กล่าวว่า ภายใต้ทฤษฎีการยับยั้งการกระทำผิดผลเสียที่จะได้รับก็คือ การลงโทษทางกฎหมายนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งทฤษฎีดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเด็นของการควบคุมทางสังคม โดยเน้นที่การลงโทษว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่คอยควบคุม หรือยับยั้งมิให้มีการกระทำผิด และมรกต เจริญสวัสดิ์ (2531: 14) ได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยสรุปว่า ผู้ที่นับว่าเป็นต้นแบบแนวคิดดังกล่าวคือ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) และ เจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham)

1) แนวความคิดของ เบ็คคาเรีย (Beccaria) และ เบนแธม (Bentham)

เบ็คคาเรีย (Beccaria) เป็นบุคคลหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับการลงโทษผู้กระทำความผิดในลักษณะที่โหดร้ายและทารุณ เขาชี้ให้เห็นว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดควรเป็นไปเพื่อยับยั้งมิให้บุคคลกระทำความผิด โดยเขาได้เสนอผลงาน Crime and Punishment ในปี ค.ศ. 1794 ซึ่งกล่าวถึงเป้าหมายการลงโทษผู้กระทำความผิดว่า ควรเป็นไปเพื่อยับยั้งมิให้บุคคลกระทำความผิดมิใช่เพื่อการแก้แค้น หรืออีกนัยหนึ่งการลงโทษควรเป็นไปเพื่อให้สาธารณชนเกิดความครั่นคร้าม ไม่กล้าที่จะประกอบอาชญากรรม เพราะเกรงว่าตนเองจะถูกจับได้และได้รับโทษ

เบ็คคาเรีย (Beccaria) มองว่าการลงโทษผู้กระทำความผิด ควรมีความเหมาะสมกับความผิด และสถานการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษที่พึงใช้ต่อผู้กระทำความผิดนั้น ควรคำนวณดูความเสียหายที่สังคมได้รับจากการกระทำผิดนั้นคือจะต้องคำนึงถึงสัดส่วนความหนักเบาหรือความรุนแรง (Severity) ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำไปแล้วเป็นสำคัญในการพิจารณาลงโทษ เช่นการลงโทษผู้กระทำความผิดควรให้สมเหตุสมผลกับอาชญากรรมที่อาชญากรได้ก่อขึ้น ในกรณีที่เกิดอาชญากรรมอย่างรุนแรง ก็ควรได้รับโทษอย่างรุนแรงไปด้วยเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้น ก่อการกระทำผิดขึ้นมาอีก

นอกจากนี้ เบ็คคาเรีย (Beccaria) ยังให้ความสำคัญกับความแน่นอน (Certainty) ในการลงโทษ ซึ่งหมายถึงผู้กระทำความผิดจะต้องถูกจับกุมและลงโทษอย่างแน่นอน

ซึ่งประเด็นนี้เขาเชื่อว่า จะส่งผลต่อการยับยั้งการกระทำผิดมากกว่าอย่างอื่น เพราะการลงโทษที่มีความรุนแรงแต่ขาดความแน่นอน ย่อมก่อให้เกิดความหวังได้ว่าอาจสามารถหลบเลี่ยงการจับกุมและการลงโทษที่รุนแรงดังกล่าวได้ ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับการลงโทษที่พอสมควรแต่มีความแน่นอนแล้ว ประการหลังย่อมส่งผลให้เกิดความหวั่นกลัว และยับยั้งมิให้บุคคลกระทำความผิดมากกว่า

ประการสุดท้าย การลงโทษผู้กระทำความผิดต้องกระทำโดยความรวดเร็ว เพื่อให้คนโดยทั่วไปได้ตระหนักว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดอะไร และได้รับผลเช่นไรจากการกระทำดังกล่าว การปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปนาน อาจทำให้ประชาชนลืมเลือนเหตุการณ์การกระทำผิดนั้น ๆ และเมื่อนั้นก็จะมีประโยชน์การยับยั้งการกระทำความผิดแต่อย่างใด

จอห์นสัน (Johnson อ้างถึงใน ทิพย์วรรณ วานิชยากร, 2529: 8) กล่าวว่า เบ็คคาเรีย (Beccaria) สนับสนุนการลงโทษที่มีเหตุสมควรกับประเภทของการกระทำผิดที่มีต่อชุมชน เนื่องจากมนุษย์มีเหตุผล (rational) เจตน์จำนงหรือเสรีของผู้กระทำจะกำหนดความรับผิดชอบให้ตัวผู้กระทำผิด ให้เขากระทำความผิดได้ และเพื่อให้การยับยั้งมีผล การลงโทษผู้กระทำผิดจะต้องมีความแน่นอน ความรวดเร็ว และมากพอ ที่หยุดยั้งมิให้กระทำผิดซ้ำอีก และสามารถชักจูงคนที่อาจจะกระทำความผิด ไม่ให้เขากระทำความผิดได้

นอกจากนี้ จอห์นสัน (Johnson) ยังกล่าวต่อไปว่า เจเรมี เบนแธมส์ (Jeremy Bentham) ถือเป็นนักอาชญาวิทยาคลาสสิกอีกคนหนึ่งที่มีแนวความคิดคล้ายกับ เบ็คคาเรีย (Beccaria) คือมองว่าการลงโทษควรเป็นไปเพื่อยับยั้งและป้องกันการกระทำความผิดซึ่งนอกจากเป็นนักอาชญาวิทยาแล้ว เบนแธมส์ (Bentham) ยังนับเป็นนักทฤษฎีแนวอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) อีกผู้หนึ่งด้วย เขาเชื่อว่าบุคคลมีเจตน์จำนงอิสระที่จะเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ มีการคิดคำนวณถึงความพึงพอใจ และความเจ็บปวดที่จะได้รับเช่น ถ้าโอกาสที่จะถูกจับได้จากการกระทำความผิดมีน้อยและผลรางวัลที่จะได้มีมาก บุคคลก็จะกระทำความผิด

แนวความคิดของ เบนแธมส์ (Bentham) ได้เสนอไว้ในงานเขียน Fragment on Government และ An Introduction of the Principles of Moral and Registration เขาเสนอว่าการกระทำของมนุษย์ จะมีลักษณะได้รับสิ่งจูงใจโดยหลักการของอรรถประโยชน์ เบนแธมส์

(Bentham) ให้ความสำคัญอย่างมากในหลักการคำนวณประมาณโทษ เพื่อให้บรรลุผลในการ ป้องกันและแก้ไขผลร้ายในการกระทำความผิดโดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. จำนวนโทษต้องมากกว่าความเย้ายวนใจในการกระทำความผิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งค่าของการลงโทษ ต้องไม่น้อยกว่าผลได้ของการกระทำความผิดไม่ว่าในกรณีใด ๆ
2. เพิ่มโทษเพื่อชดเชยความแน่นอนและความใกล้ชิดของการลงโทษ เนื่องจากการกระทำความผิดทำให้ผู้กระทำความผิดได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มีความแน่นอน และมีลักษณะที่ใกล้ตัวกว่าการลงโทษซึ่งเป็นผลที่อาจตามมาทีหลัง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเพิ่มโทษให้มากขึ้นเพื่อให้มีน้ำหนักที่มากกว่าความแน่นอน และความใกล้ชิดของประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดอันจะทำให้การยับยั้ง ป้องกันการกระทำความผิดได้ผลมากขึ้น
3. นำความผิดครั้งก่อนที่จับไม่ได้มาคำนวณลงโทษด้วย เพื่อให้แน่ใจว่าค่าของการลงโทษจะมีมากกว่าผลได้ของการกระทำความผิด
4. เพิ่มโทษการกระทำความผิดที่เกิดจากนิสัย หรือที่สื่อให้เห็นว่าเป็นนิสัย

กล่าวได้ว่า เบ็คคาเรีย (Beccaria) และ เบนแธมส์ (Bentham) ให้ความสำคัญกับการลงโทษในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมคนในสังคม อีกนัยหนึ่งการลงโทษหรือการรับรู้ในการลงโทษเป็นเครื่องมือสำคัญในการยับยั้งการกระทำความผิด ซึ่งการยับยั้งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การยับยั้งทั่วไป (general deterrence) หมายถึงการยับยั้งหรือทำให้คนทั่วไปเกรงกลัวต่อการลงโทษ กรณีนี้บุคคลมิใช่ผู้ถูกลงโทษโดยตรง แต่เป็นการรับรู้จากการได้พบเห็นบุคคลผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจจะก่อให้เกิดความเกรงกลัวว่าตนเองจะได้รับโทษหากกระทำความผิดแบบนั้น

2. การยับยั้งเฉพาะ (specific deterrence) หมายถึงการลงโทษกับผู้กระทำความผิดโดยตรงเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเกรงกลัว และไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก

2) ทฤษฎีการยับยั้งการกระทำความผิดในปัจจุบัน

ผลงาน เบ็คคาเรีย (Beccaria) และเบนแธมส์ (Bentham) (อ้างถึงใน

ฉัตรสมุน พฤตมิถุน, 2536: 15) มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยา เช่น การรับรู้ (perception) ความกลัว (fear) และ ความเจ็บปวด (pain) คือการยับยั้งของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ต้องมีเหตุการณ์ที่บุคคลรับรู้ (perceive) บุคคลจะยับยั้งไม่กระทำผิดต่อเมื่อรับทราบว่าการลงโทษของกฎหมายมีความรุนแรง ซึ่งประเด็นนี้ เกริกเกนท์และโกฟ (Geerken and Gove, 1975: 498) ย้ำว่า เราสรุปได้ว่าทฤษฎีการยับยั้งการกระทำผิด ได้เสนอแนวทางหลักในการยับยั้งการกระทำผิดได้ 3 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรุนแรง (Severity) ในการลงโทษหมายถึง การที่บุคคลได้รับรู้ถึงความรุนแรงของโทษที่จะได้รับจากการกระทำผิดว่าหนักเบาเพียงใด ความกลัวการถูกลงโทษนี้จะทำให้บุคคลปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสังคม ความรุนแรงในการลงโทษเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการคิดคำนวณถึงผลได้ผลเสียต่อการกระทำผิดนั้น คือ หากรับรู้ว่ามีผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการฝ่าฝืนมีน้อย ขณะที่ความรุนแรงของโทษมีมาก บุคคลก็จะยับยั้งจากการกระทำผิด ซึ่งทีโอ (Thio, 1988: 47) กล่าวว่ายิ่งเพิ่มความรุนแรงมากเท่าใด อาชญากรรมและการกระทำผิดก็จะมีน้อยลงเท่านั้น โดยเขายกตัวอย่างอัตราการฆาตกรรม (murder rates) โดยสามารถคาดการณ์ได้ว่าจำนวนของการฆาตกรรมในสังคมที่มีบทลงโทษอย่างหนักคือประหารชีวิต ย่อมจะมีน้อยกว่าในสังคมที่มีบทลงโทษเพียงการจำคุก 20 ปี

2. ความแน่นอน (Certain) ทีโอ (Thio) กล่าวต่อไปว่า เช่นเดียวกับความรุนแรงทฤษฎีการยับยั้งการกระทำผิด ยึดถือสมมติฐานที่ว่า ยิ่งการลงโทษมีความแน่นอนมากเท่าใด คนที่กระทำผิดก็จะมีน้อยลง ยกตัวอย่างเช่น การขโมย เราสามารถคาดหวังถึงความปลอดภัยในเรื่องของการลักขโมยได้มากขึ้น หากว่ามีการเพิ่มโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะถูกจับกุม จาก 50 เปอร์เซ็นต์ ไปสู่ 100 เปอร์เซ็นต์เต็มได้ (Thio, 1988: 47) กล่าวอีกนัยหนึ่งหากบุคคลรับรู้ว่า ผู้ที่กระทำความผิดจะต้องถูกจับและลงโทษอย่างแน่นอนแล้ว ก็จะทำให้บุคคลไม่กล้าที่จะกระทำผิดในประเด็นเกี่ยวกับความแน่นอนนี้ เบ็คคาเรีย (Beccaria) เชื่อว่ามีผลในการยับยั้งการกระทำผิดมากกว่าสิ่งอื่น กล่าวคือ ถ้าการลงโทษมีความรุนแรง น่ากลัว แต่ผู้กระทำผิดเชื่อว่าสามารถหลบหนีรอดได้แล้วการลงโทษก็ไม่มีประโยชน์ ตัวอย่างเช่น โอกาส 100 เปอร์เซ็นต์ ถ้าถูกจับได้ต้องถูกพิพากษา 1 ปี จะมีผลยับยั้งได้แน่นอนกว่า โอกาสที่ถูกจับได้ 5 เปอร์เซ็นต์ ต่อการพิพากษา 20 ปี ดังนั้นความแน่นอนของการลงโทษจะมีประสิทธิผล จำเป็นต้องรู้ถึงวิธีการที่ผู้กระทำผิดยึดมั่นคือ

การกระทำผิด จำนวนครั้งที่ ผู้กระทำผิดเคยรายงานตัวและให้ปากคำ จำนวนที่ผู้ต้องสงสัยถูกจับได้ทุกครั้ง และจำนวนคดีที่ถูกดำเนินการสอบสวนมาแล้ว จำนวนผู้ต้องสงสัยจะถูกตรวจสอบว่าทำผิดจริง และวิธีการที่ผู้กระทำผิดถูกลงโทษ ในสหรัฐอเมริกา (อ้างถึงใน ฉัตรสมุน พฤตมิถุน โณ, 2536: 18) มีโครงสร้างการลงโทษที่รุนแรงมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติตะวันตกด้วยกัน แต่บุคคลกลับมีการรับรู้ในเรื่องการถูกจับกุมและลงโทษต่ำ จึงทำให้ความแน่นอนของการลงโทษมีผลในเชิงยับยั้งได้น้อยและมีอัตราการกระทำผิดสูง ดังนั้นการที่บุคคลรู้ว่าถ้าเขากระทำผิด และเจ้าพนักงานมีอำนาจเหนือเขาสามารถจับได้อย่าง แน่แน่นอนแล้ว เขาย่อมละเว้นการกระทำผิดนั้น ๆ

3. ความรวดเร็ว (Swiftness) ในการลงโทษภายใต้แนวความคิดดังกล่าว ยิ่งการลงโทษบังเกิดผลเร็วเท่าไร การกระทำผิดย่อมเกิดขึ้นน้อยลง ประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับช่วงห่างของระยะเวลาระหว่างการกระทำผิดกับการที่ผู้กระทำผิดถูกลงโทษว่ามีความรวดเร็วเพียงใด ซึ่งถือว่าการแสดงประสิทธิภาพในการช่มขวัญ เราอาจคาดการณ์ได้ว่าการลักขโมยในสังคมที่ผู้กระทำผิดถูกจับกุมและลงโทษในเวลาอันสั้นย่อมจะมีน้อยกว่าในสังคมที่มีขั้นตอนดังกล่าวกินเวลานานกว่า ดังนั้นการตัดสินใจผิดต้องกระทำโดยรวดเร็วระยะเวลาที่ยิ่งเนิ่นนานก็ยิ่งจะลดผลกระทบเชิงยับยั้ง (deterrent effect) ของการลงโทษ กล่าวคือ ยิ่งมีความล่าช้าในการตัดสินใจยิ่งมีผลกระทบเชิงยับยั้งต่อตัวผู้กระทำผิดเองลดลงด้วย

เบ็คคาเรีย (Beccaria) ชี้ให้เห็นว่าความรวดเร็วในการลงโทษจะช่วยให้บุคคลอื่น ๆ สามารถจดจำได้ว่าบุคคลกระทำผิดอะไร เมื่อใด และได้รับการลงโทษอย่างไรเป็นการตอบแทน และเพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำผิดให้ลดลง จะต้องกระทำให้สาธารณชนรับรู้ การดำเนินการลงโทษที่รวดเร็วมีประโยชน์คือ การทำให้แนวความคิดเรื่องการกระทำผิดและการลงโทษสัมพันธ์กันชัดเจนมากยิ่งขึ้น คนทั่วไปจะเห็นว่าเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้วมีการดำเนินการลงโทษ ซึ่งจะส่งผลให้มีการยับยั้งการกระทำผิดโดยส่วนรวม เกริกกนัท และ โภฟ (Geerken and Gove อ้างถึงใน ฉัตรสมุน พฤตมิถุน โณ, 2536: 18) กล่าวว่าภารกิจระยะเวลาอันห่างระหว่างการกระทำผิดและการลงโทษจะทำให้ประสิทธิภาพผลของการยับยั้งหมดไปได้

ซึ่งแนวคิดการลงโทษของ เบ็คคาเรีย (Beccaria) และ เบนแธมท์ (Bentham) ดังกล่าว สามารถพิจารณาจากปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ เมื่อต้องประสบ

เหตุการณ์ที่อาจต้องมีการทำวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายได้ คือ การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในการตัดสินใจนั้น ควรมีเหตุผลสมควรในการกระทำ เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดความรุนแรงของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น และการปราบปรามอาชญากรรมนั้น จุดประสงค์เพียงเพื่อการยับยั้งการกระทำผิดเท่านั้น การทำวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจ จึงควรที่จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นอาชญากรรมที่มีความรุนแรงสูงก่อให้เกิดความเสียหายแก่ สังคม และ ประชาชนจำนวนมาก และไม่สามารถยับยั้งการกระทำผิดของคนร้ายนั้นได้ ด้วยวิธี หรือแนวทางอื่นอีก

2.1.4 การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ

ก่อนที่จะได้พิจารณาถึงการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ ในการทำวิสามัญฆาตกรรมนั้น สิ่งที่เราควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า " ดุลยพินิจ " ที่สำคัญคือ ความสำคัญของดุลยพินิจ ความหมายของคำว่า "ดุลยพินิจ" ขอบเขตและวิธีการใช้ดุลยพินิจ ตลอดจน สาเหตุและความจำเป็นที่เจ้าพนักงานตำรวจต้องมีการใช้ดุลยพินิจ เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในการทำวิสามัญฆาตกรรมในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

2.1.4.1 ความสำคัญของดุลยพินิจ

มีภาษิตกฎหมายอยู่บทหนึ่งซึ่งกล่าวโดย อริสโตเติล (Aristotle) (อ้างถึงใน ชนินญา (รัชรี) ชัยสุวรรณ, 2526 : 29-30) ปราชญ์ชาวกรีกว่า " ที่ไหนมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย " เพราะเป็นที่ยอมรับกันดีในทุกสังคมว่า หากต้องการความสงบสุขภายในสังคมแล้ว ย่อมจะปราศจากเสียซึ่งกฎหมายไม่ได้

จากภาษิตกฎหมายดังกล่าวนี้เอง ต่อมาใน ค.ศ.1933 โคเฮน (Cohen อ้างถึงใน Kenneth Culp Davis, 1969: 6) ได้กล่าวว่า " เมื่อมีกฎหมายก็ย่อมต้องมีดุลยพินิจอยู่เคียงคู่ " (Rules must be supplemented with discretion) เพราะเป็นสิ่งที่ยอมรับกันว่า หากจะบังคับใช้กฎหมายโดยตรงแต่ประการเดียวก็จะทำให้เกิดความยุติธรรม เพราะไม่อาจสนองความยุติธรรมเป็นรายกรณีได้ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความยุติธรรมเฉพาะบุคคลหรือกรณีจึงควรให้ดุลยพินิจซึ่ง โคเฮน (Cohen) เรียกว่า " ชีวิตและยืดหยุ่นได้ " (The life and flexibility) มีส่วนร่วมอยู่ในการใช้กฎหมายด้วย

เมื่อเป็นที่ยอมรับกันว่า “ที่ไหนมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย” และ “ที่
ไหนมีกฎหมาย ที่นั่นมีดุลยพินิจจึงเกิดรูปประโยคใหม่ที่มีความหมายว่า “ที่ไหนมีสังคม ที่นั่นมี
กฎหมายและดุลยพินิจ” ด้วย

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า ถ้าฟังจะมีจะมีเพียงกฎอย่างเดียวไม่ได้ จะต้อง
มี ดุลยพินิจคอยช่วยเหลือให้ความยุติธรรมเป็นรายกรณี ยิ่งไปกว่านั้นการที่จะต้องมีดุลยพินิจเป็น
เหตุผลในทางจิตวิทยา รัฐศาสตร์ และอื่น ๆ ด้วย เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่า การจะเป็นสังคมรัฐนั้น
จะต้องประกอบด้วยกฎหมายและมนุษย์ (ดุลยพินิจ) หากสังคมใดหรือระบบกฎหมายใด บังคับ
ใช้แต่เพียงกฎหมายอย่างเดียว โดยไม่มีการใช้ดุลยพินิจด้วย นอกจากไม่มีความเป็นธรรมแล้ว ยัง
ถือว่าประชาชนในสังคมนั้นไม่ได้กระทำอะไรขึ้นใหม่เลย นอกจากการพิจารณาให้เป็นไปตาม
กฎหมายที่บรรพบุรุษ ซึ่งเป็นคนตายไปแล้วบัญญัติไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้ สังคมนั้นก็ยอมหาความเจริญ
ต่อไปไม่ได้ นอกจากจะคงไว้ซึ่งอารยธรรมที่บรรพบุรุษสะสมไว้ให้เท่านั้น ในกรณีกลับกัน การใช้
ดุลยพินิจนั้นย่อมเป็นการสร้างสรรค์วิทยาการใหม่ ๆ เพื่อให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า

2.1.4.2 ความหมายคำว่า “ดุลยพินิจ”

คำว่า “ดุลยพินิจ” โดยทั่วไปหมายถึง การวินิจฉัยเห็นสมควร
(พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493, 2513: 374) ลักษณะเป็นคำนามตรงกับคำศัพท์
ในภาษาอังกฤษว่า “Discretion” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Discretio” มีความ
หมายในทางกฎหมายว่า เป็นอำนาจหรือสิทธิพิเศษ (privilege) ของศาลที่พิจารณาตามหลัก
ความยุติธรรม (Black's Law Dictionary, 1951: 553) หรือขององค์กรอื่นผู้มีอำนาจในการ
พิจารณาใช้ตามหลักความยุติธรรมเช่นว่านั้น เช่นสิทธิพิเศษหรืออำนาจนี้จะมีการพิจารณานำไป
ใช้ตามภาวะแวดล้อมแห่งพฤติการณ์ (circumstances) และรวมถึงการใช้วิจารณญาณในการ
ตัดสินใจคดีของตัวผู้พิพากษาหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจใช้นั้นเอง โดยไม่ขึ้นกับวิจารณญาณ
หรือการตัดสินใจของบุคคลอื่นใด (uncontrolled by the judgement or conscience of others)

ความหมายในทางกฎหมายของ “ดุลยพินิจ” มีกว้างกว่าที่กำหนดไว้อีก
มาก มิได้จำกัดอยู่เพียงแค่นั้น เพราะยังมีความหมายเลยไปถึงการใช้ดุลยพินิจในกระบวนการ
พิจารณาความ วิธีการ รูปแบบ ความหนักเบาของข้อหาและองค์ประกอบอื่น ๆ อีกมาก

(Kenneth Culp Davis, 1969: 6) ในบางครั้งการวิเคราะห์การพิจารณาถึงความหมายของดุลยพินิจ ยังมีความสลับซับซ้อนอยู่ด้วย เช่น ในการพิจารณาการใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา นอกเหนือจากการพิจารณาซึ่งนำหน้าพยานแล้ว ยังต้องคาดคะเนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงบางอย่างที่ยังไม่แจ่มแจ้ง และพิพากษาเกี่ยวกับกฎหมายที่คลุมเครืออีกด้วย (not only weighing desirability but also guessing about unknown facts and making a judgment about dubifful) (Kenneth Culp Davis: 6)

ในบางครั้งความหมายของคำว่า "ดุลยพินิจ" อาจรวมหรือไม่รวมถึง คำพิพากษาที่จะต้องพิจารณาค้นหาข้อเท็จจริงจาก พยานหลักฐานที่ขัดแย้งกัน (conflicting evidence) อีกทั้งจำต้องปรับข้อเท็จจริงเหล่านั้นให้เข้ากับกฎหมายที่ยังเคลือบคลุมอยู่อีกด้วย (Kenneth, 1969: 5) แต่อย่างไรก็ดีความหมายของคำว่าดุลยพินิจ ไม่ว่าจะในทางปฏิบัติจะมีมากมายสลับสนประการใดก็ตาม หากนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาดุลยพินิจทั้งหมดมาแยกพิจารณาแล้ว ความหมายของดุลยพินิจคงมีอยู่เพียง 3 ประการเท่านั้นคือ

1. ค้นหาข้อเท็จจริง (find facts)
2. ปรับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกฎหมาย (applies law)
3. พิจารณาเกี่ยวกับพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายหลังจากทราบข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว (decides is desirable in the circumstances after the facts and the law are known)

ซึ่ง เคนเน็ท (Kenneth, 1969: 4) เชื่อว่า องค์ประกอบ 3 ประการของดุลยพินิจนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่าครอบคลุมความหมายทั้งหมดของคำว่า ดุลยพินิจในทางกฎหมาย และมักเรียกองค์ประกอบทั้ง 3 นี้รวมกันว่า " พฤติกรรมแห่งดุลยพินิจ"

ด้วยเหตุที่ดุลยพินิจในทางกฎหมาย มีความหมายและพฤติกรรมดังกล่าวไว้แล้วนี้เองทางปฏิบัติเกี่ยวกับอรรถคดีในหลาย ๆ ครั้งจึงไม่มีความจำเป็นที่จะแยกข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและ ดุลยพินิจให้ออกจากกัน (Kenneth, 1969: 5) เพราะการค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งบางครั้งเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดปรับใช้กฎหมาย เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคู่ความที่จำต้องนำเอากฎหมายมาปรับใช้ ซึ่งเรียกว่า "adjudicative facts" (Kenneth: 5) ส่วนข้อเท็จจริงในการกำหนดปรับใช้กฎหมายหรือนโยบายหรือพฤติกรรมแห่งดุลยพินิจ เรียกว่า legislative facts "

และไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้กฎหมายอาญาดำเนินไปด้วยความราบรื่น และ ยุติธรรมจำต้องประกอบขึ้นด้วยข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และดุลยพินิจนี้เอง

หากการพิจารณาความหมายของคำว่า "ดุลยพินิจ" ของเจ้าพนักงานตำรวจ ได้มีผู้ที่ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

รอสโซ่ พาร์ว (Roscoe Pound อ้างถึงใน Kerry, 1977: 245) กล่าวว่า "หมายถึงการใช้อำนาจหน้าที่ภายใต้กฎหมายอันขึ้นกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่สอดคล้องและสถิติของเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นความคิดทางศีลธรรมที่ยังก้ำกึ่งระหว่างกฎหมายกับศีลธรรม "

มร.เดวิส (Mr. Davis อ้างถึงใน Kerry, 1977: 245) กล่าวว่า " ดุลยพินิจ คือ การที่เจ้าพนักงานของรัฐใช้ดุลยพินิจอย่างมีประสิทธิภาพที่จำกัดภายในอำนาจของตน โดยมีอิสระที่จะเลือกระหว่างความเป็นไปได้ของเหตุที่จะกระทำการหรือจะอยู่เฉย ดุลยพินิจที่ไม่ถูกจำกัดก็จะมีอิสระในการเลือกใช้ แต่ก็ขึ้นกับกระบวนการ วิธีการ รูปแบบ ระดับของการเน้นและปัจจัยเสริมอื่น ๆ

วิลเลียม (William, 1992: 245) กล่าวว่า " ดุลยพินิจ คือ การใช้สามัญสำนึกภายใต้พฤติกรรมที่เป็นข้อยกเว้นบางอย่างโดยเป็นการไม่กระทำการที่ไม่ดำเนินการไปตามพิธีการที่เป็นการนำมาสู่การให้กับตำรวจ หรืออาจหมายถึงการใช้จิตใจที่ยุติธรรมของตำรวจที่จะใช้ในการดำเนินกระบวนการทางอาญา ในการจะค้นหาผู้กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎจราจร โดยเป็นการเลือกที่จะบังคับตามกฎหมาย เมื่อมีการกระทำที่เป็นความผิดอาญาที่เกิดขึ้น การใช้ดุลยพินิจคือ การที่เจ้าพนักงานของรัฐใช้ดุลยพินิจที่มีอำนาจจำกัดภายในอำนาจที่มีอยู่ สามารถเลือกที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการได้ "

เกี่ยวกับความมุ่งหมายของการใช้ดุลยพินิจของตำรวจนั้น ชิดชัย วรรณสถิตย์ (2529: 157) ก็เพื่อที่จะบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามหลักนิติธรรม (rule of Law) หรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือมีความเสมอภาคและเป็นธรรมต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การใช้ดุลยพินิจจะก่อให้เกิดผลการตัดสินใจในการปฏิบัติการต่อเหตุการณ์ที่เผชิญหน้า ซึ่งตำรวจอาจกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ ทั้งนี้จะต้องเป็นสิ่งที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ เพราะตำรวจเป็นเพียงผู้บังคับใช้กฎหมาย

มิได้อยู่เหนือกฎหมายที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ความมุ่งหมายอีกประการหนึ่งก็คือเพื่อที่จะระงับหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประชาชนด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม สืบเนื่องจากตำรวจมีหน้าที่ในการบริหารแก่ประชาชนทั่วไป จนเป็นที่ยอมรับจากประชาชนว่า หากมีปัญหาโต้แย้งหรือข้อพิพาทใด ซึ่งไม่สามารถตัดสินกันเองได้แล้ว มักจะนำความมาแจ้งยังตำรวจเพื่อให้ชี้ขาดให้ ในกรณีเช่นนี้ตำรวจจะต้องทำหน้าที่คล้ายกับอนุญาโตตุลาการ

สมเกียรติ อัครวิชญ์ (2535: 51) กล่าวสรุปไว้ว่าหน้าที่ใจว่า การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นเรื่องซึ่งทั้งประชาชนและเจ้าพนักงานตำรวจมักจะมีได้ให้การพิจารณาอย่างจริงจัง ในสายตาของประชาชนเห็นว่าการตำรวจเป็นงานที่ค่อนข้างง่ายและเป็นงานที่ตำรวจจะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและตามคำสั่งของรัฐบาล หรืออีกแง่หนึ่งก็เห็นว่าตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายและรักษาความปลอดภัยของสังคมให้รอดพ้นจากอาชญากรรมต่างๆ ตำรวจต้องเป็นผู้รับคำสั่งและปฏิบัติให้ได้ดีเท่านั้น เมื่อมีผู้ใดประพฤติดนินทา กฎหมายก็เป็นหน้าที่ของตำรวจจะต้องดำเนินการจับกุม ดังนั้น เรื่องการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติภารกิจรับผิดชอบของตำรวจ จึงไม่น่าจะเป็นปัญหาสำหรับประชาชนเลย สำหรับในแง่ของผู้ที่อยู่ในวงการตำรวจ แม้จะเป็นที่รู้จักกันอยู่อย่างดีว่างานตำรวจเป็นงานที่จะต้องใช้อดุลยพินิจ แต่ทว่าตำรวจก็ไม่สามารถที่จะทำอะไรต่อมันได้ ทั้งนี้เพราะขาดนโยบายอันเป็นหลักการที่แท้จริง

2.1.4.3 สาเหตุและความจำเป็นที่ตำรวจต้องมีการใช้อดุลยพินิจ

นพดล กรรณิกา (2538: 31) กล่าวว่า "ตำรวจ" โดยนัยตามสถานภาพทางสังคมแล้วเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีสิทธิอำนาจในการปราบปรามโจรผู้ร้ายของบ้านเมือง ดังนั้นตำรวจจึงสามารถใช้วิจารณญาณในการปฏิบัติภารกิจของตนได้ว่า จะกระทำการใด เมื่อไร และอย่างไรก็ได้ ภายในขอบเขตสิทธิอำนาจของตน

ดังนั้นจึงอาจสรุปถึงสาเหตุและความจำเป็นที่ตำรวจต้องมีการใช้อดุลยพินิจ ดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากความรับผิดชอบของตำรวจ การที่สังคมมอบความรับผิดชอบอย่างกว้างขวางตั้งแต่การให้ตำรวจเป็นผู้รักษากฎหมายไปจนกระทั่งให้บริการแก่ประชาชนในหลายรูปแบบ หากตำรวจพยายามสนองความไว้วางใจดังกล่าว ตำรวจก็ไม่มีความสามารถที่จะ

กระทำได้ ทั้งนี้ เพราะตำรวจย่อมไม่มีอุปกรณ์และกำลังคนอย่างเพียงพอในการที่จะไปจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายและรักษาความสงบสุขได้ทุกสถานการณ์

2. อำนาจหน้าที่ของตำรวจซึ่งมีอย่างกว้างขวาง ในการบังคับใช้กฎหมาย สถานการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งมีความแตกต่างกันไปแต่ละเหตุการณ์ เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเหล่านั้นมาปรับเข้ากับบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งเป็นการใช้ดุลยพินิจก่อนที่จะบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมายและเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. ชิดชัย วรณสถิตย์ (2529: 158) ได้สรุปเกี่ยวกับเรื่อง กฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้ออกมาใช้บังคับในสังคมมีเป็นจำนวนมากย่อมเป็นปัญหาแก่ตำรวจที่จะสามารถทำการบังคับใช้กฎหมายทุกฉบับได้อย่างสม่ำเสมอ ในการจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายและรักษาความสงบสุขได้ทุกสถานการณ์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของตำรวจ ซึ่งรวมถึงคุณภาพของบุคลากรอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และงบประมาณด้วย ดังนี้ ซึ่งโดนัลด์ (Donald, 2535: 54) กล่าวว่า “ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับการบริการและความคุ้มครองอย่างเพียงพอเท่าที่งบประมาณและกำลังบุคลากรของตำรวจสามารถตอบสนองได้” เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นเรื่องของตำรวจที่จะต้องใช้ดุลยพินิจเลือกใช้กฎหมาย นั้นเอง

4. สมเกียรติ อัครวิชญ์ (2535: 54) ได้สรุปเกี่ยวกับเรื่องของมาตรฐานของกฎหมาย นอกจากความสามารถของตำรวจที่จะรักษากฎหมายในทุกกรณีดังได้กล่าวแล้ว ความต้องการของสังคมยังเปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอนอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าสังคมไทยจะไม่ต้องการให้มีการพนันหรือโสเภณี จึงมีกฎหมายห้ามเล่นการพนันและการค้าประเวณี แต่ความต้องการของสังคมย่อมเปลี่ยนแปลงและแตกต่างจากความต้องการของชุมชนหรือกลุ่มชน บางกลุ่ม และก็ยังต่างจากความต้องการของบุคคลอีกด้วย กล่าวคือ ประชาชนโดยทั่วไปมักมีความคิดในทำนองที่แม้จะรู้อยู่เต็มอกว่าการพนันเป็นสิ่งต้องห้าม แต่ก็มักไม่มีความคิดอย่างจริงจังว่ากฎหมายเหล่านั้นจะมาบังคับใช้กับตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือกฎหมายดังกล่าวใช้กับผู้อื่นได้ แต่กับตนเองควรได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ อันนี้เป็นการตั้งสองมาตรฐานให้กับกฎหมาย (Double Standards)

เมื่อเป็นเช่นนี้ประชาชนทั่วไป ก็มักไม่มีความตั้งใจอย่างแท้จริงที่จะให้เจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายที่จะมีผลต่อตัวเองอย่างเคร่งครัดทั้งที่รู้ว่ากฎหมายนั้นอาจเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ลักษณะเช่นนี้เป็นการเรียกกรงที่ขัดกันในตัวเอง ในกรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องใช้วิจารณญาณเป็นอย่างยิ่ง ในการตัดสินใจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างถูกต้อง

5. หน้าที่ใกล้เคียง หน้าที่ในการบริการแก่ประชาชน ในการทำหน้าที่ระงับหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างประชาชน ซึ่งเวลาส่วนหนึ่งของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ประจำวันต้องใช้เวลาเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ซึ่งไม่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพราะเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชนว่า กรณีที่มีปัญหาโต้แย้งหรือข้อพิพาทใด ๆ ที่ไม่สามารถตัดสินกันได้มักจะนำมาสู่ตำรวจเพื่อช่วยไกล่เกลี่ยชี้ขาดให้ เมื่อเป็นเช่นนี้ตำรวจต้องใช้เวลาส่วนใหญ่หาวิธีการที่จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่าง ๆ ซึ่งก็หมายถึงความจำเป็นอย่างยิ่งของเจ้าพนักงานตำรวจในอันที่จะต้องใช้วิจารณญาณของตนเอง หาวิธีที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดต่อสถานการณ์เฉพาะหน้าเหล่านั้น ที่จะทำให้ความเสียหายต่อคู่กรณีมีขึ้นน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ กล่าวคือ แม้จะผิดกฎหมายแต่ก็มักไกล่เกลี่ยให้อยอมความไม่เอาเรื่องต่อกัน

6. สมเกียรติ อัครวิษณุ (2535: 54) สรุปไว้ว่า สภาพการทำงานที่อันตราย เป็นอีกกรณีหนึ่งที่ตำรวจต้องใช้วิจารณญาณ ก็มีผลมาจากความจำเป็นในการที่จะต้องแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าในเวลาอันสั้น เจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้มีเวลาเพียงพอในการค้นหาข้อมูลหรือข้อปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย ซึ่ง สตีเฟน (Stephen, 1988: 630) พูดถึงไว้ว่า เจ้าพนักงานตำรวจต้องตัดสินใจในชั่วพริบตาเดียวว่าจะเข้าดำเนินการอย่างไรเกี่ยวกับ "ความผิด" และ "ขอบเขตความผิด" ของผู้ต้องหา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่กำลังเผชิญหน้าอยู่ ซึ่งจะต่างจากพนักงานอัยการที่มีเวลาพอสมควรในการพิจารณาไตร่ตรองพยานหลักฐานต่าง ๆ ประกอบการพิจารณาว่าจะดำเนินการเช่นไรต่อไป และมีเวลาปรึกษาเพื่อนร่วมงานด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เจ้าพนักงานตำรวจไม่มีโอกาสจะเห็นได้ว่านอกจากความจำเป็นที่ตำรวจต้องมีการใช้วิจารณญาณแล้ว ยังชี้ให้เห็นความสามารถในการใช้วิจารณญาณจะต้องมีประสิทธิภาพและคุณภาพที่ดีอย่างไรอีกด้วย

เวย์น (Wayne อ้างถึงใน William, 1992: 242) ได้ให้เหตุผล สำหรับสาเหตุที่
เจ้าพนักงานตำรวจต้องใช้ดุลยพินิจของประเทศสหรัฐอเมริกา ไว้ดังนี้

1. เกิดจากการที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ชัดเจน ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจต้อง
ตีความแปลความหมายเอง เช่น สภาพการณ์ที่ก้ำกึ่งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตำรวจ คือทุกรัฐ
ห้ามครอบครองวัตถุที่เกี่ยวข้องกับสิ่งลามกอนาจาร ซึ่งทางศาลก็ไม่ได้จำกัดความว่ามีอะไรบ้าง
แต่ศาลจะใช้มาตรฐานทางสังคมในการพิจารณาจึงทำให้เกิดขึ้นกับแต่ละชุมชนหรือรัฐไปไม่
แน่นอน บางทีในรัฐเดียวกันยังมีความแตกต่างกันได้

2. เรื่องพฤติกรรมก่อกวน (Nuisance Behavior) ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน
รำคาญแก่สาธารณชนหรือแก่เอกชนเป็นส่วนตัว เช่นคนที่เป็นโรคพิษสุราเรื้อรังก็เป็นโรคชนิดหนึ่ง
ที่ต้องทำการบำบัดรักษา แต่อย่างไรก็ตามในบางรัฐก็มีกฎหมายห้ามผู้ที่เมาสุราเข้ามาในที่
สาธารณะ โดยที่กฎหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถพิจารณาถึงอำนาจและดุลยพินิจในการ
ตัดสินใจ เท่ากับว่ากฎหมายได้มีแนวทางในการใช้ดุลยพินิจที่จะดำเนินคดีหรือไม่ดำเนินคดีได้

3. กฎหมายได้บัญญัติไว้อย่างกว้างๆ ในกฎหมายบางเรื่องได้ให้เจ้าพนักงาน
ตำรวจสามารถใช้ดุลยพินิจที่จะดำเนินการได้ เพราะได้บัญญัติแนวทางไว้อย่างกว้าง ๆ ที่จะเลือก
ตัดสินใจกระทำการอย่างใดลงไป

4. มาตรฐานของศีลธรรม โดยในกฎหมายบางประเภทจะเน้นถึงทาง
ศีลธรรมมากกว่าทางด้านความผิดทางอาญา โดยมีกฎหมายห้ามมีการร่วมประเวณีแต่หญิงเกิด
สมัครใจหรือการทำขู้ หรือการที่ชายหญิงอยู่กินร่วมกันแต่ไม่ได้สมรสกันและมีบุตรด้วยกัน โดยถือ
ว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ถึงอย่างไรตำรวจควรที่จะบังคับใช้กฎหมายต่อ
พฤติกรรมอย่างนั้นหรือไม่ ซึ่งก็ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันอยู่

5. กฎหมายล้าหลัง เช่น มีการฆ่าตัวหรือหมูในวันทางศาสนา ซึ่งเป็นปรกติ
หลังจากที่มึงานเดินรำกันในวันหยุดเสาร์หรืออาทิตย์ ถ้าหากไปดำเนินคดีเขาก็มีแต่จะเพิ่มความ
โกรธให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพราะกิจกรรมนี้ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่สังคม

2.1.5 การควบคุมการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ

สมเกียรติ อัครวิชญ์ (2535: 51) กล่าวว่า การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจเป็นเรื่องซึ่งทั้งประชาชนและเจ้าพนักงานตำรวจมักมิได้ให้การพิจารณาอย่างจริงจัง ในสายตาของประชาชนเห็นว่างานตำรวจเป็นงานที่ค่อนข้างง่ายและเป็นงานที่ตำรวจจะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและตามคำสั่งของรัฐบาลหรืออีกแห่งหนึ่งก็เห็นว่าตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายและรักษาความปลอดภัยของสังคมให้รอดพ้นจากอาชญากรรมต่างๆ ตำรวจต้องเป็นผู้รับคำสั่งและปฏิบัติให้ได้ดีเท่านั้น เมื่อมีผู้ใดประพฤติดนินทาผิดกฎหมายก็เป็นหน้าที่ของตำรวจจะต้องดำเนินการจับกุม ดังนั้น เรื่องการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติภารกิจรับผิดชอบของตำรวจ จึงไม่น่าจะเป็นปัญหาสำหรับประชาชนเลย สำหรับในแง่ผู้ที่อยู่ในวงการตำรวจ แม้จะเป็นที่รู้กันอยู่อย่างดีว่างานตำรวจเป็นงานที่จะต้องใช้ดุลยพินิจ แต่ทว่าตำรวจก็ไม่สามารถที่จะทำอะไรต่อมັນได้ ทั้งนี้เพราะขาดนโยบายอันเป็นหลักการที่แท้จริง

อีกทั้ง สมเกียรติ อัครวิชญ์ (2535: 55) ได้กล่าวต่อไปอีกว่า ในความเป็นจริงสภาพและสาเหตุหลายประการเช่น ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ การมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย สภาพการทำงานที่จะต้องพบกับงานอันตรราย บังคับให้เจ้าพนักงานตำรวจจำเป็นจะต้องใช้ดุลยพินิจของตนเอง ในการตัดสินใจปฏิบัติภารกิจในหลายรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องพบการกระทำผิดหรืออาชญากรรมลักษณะรุนแรงที่อาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต เป็นประการหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องใช้ดุลยพินิจในการที่จะต้องแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าในเวลาอันสั้นขณะนั้น ซึ่งปกติเจ้าพนักงานตำรวจไม่มีเวลาอย่างเพียงพอที่จะค้นหาข้อมูล หรือปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย เช่น เจ้าพนักงานของรัฐในหน่วยงานอื่น เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นความตายขณะนั้น เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องใช้ดุลยพินิจตัดสินใจในขณะนั้นซึ่งเป็นการชั่วคราวตาเดียวว่า จะใช้อาวุธในการเข้าทำการจับกุม หรือใช้วิธีอื่นเพื่อยับยั้ง ผู้ร้ายหรืออาชญากร หรือผู้กระทำผิดที่กำลังก่อสถานการณ์เป็นอันตรายต่อชีวิต ของเจ้าพนักงานตำรวจหรือประชาชนผู้เกี่ยวข้องขณะนั้น นอกจากนั้น เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องใช้ดุลยพินิจ ตัดสินใจเกี่ยวกับ "ความผิด" และ "ขอบเขตความผิด" ของผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่กำลังเผชิญหน้าอยู่ ขณะนั้นด้วย และมนตรี จิตต์วิวัฒน์ (2531: 118) ได้กล่าวถึงในเรื่องเดียวกันไว้ว่า ทั้งนี้เป็น เพราะการใช้ดุลยพินิจดังกล่าวของเจ้าพนักงานตำรวจในการที่จะใช้อาวุธเมื่อเข้าทำการ

จับกุมนั้น นอกจากจะพิจารณาถึงเกี่ยวกับความผิดและขอบเขตแห่งความผิดที่ผู้กระทำผิดได้กระทำการดังกล่าวเพื่อประกอบการใช้ดุลยพินิจในการใช้อาวุธ หรือกำลังในการทำการจับกุม สิ่งหนึ่งที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องพิจารณาประกอบด้วย ก็คือ ความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้อาวุธหรือกำลังในการเข้าทำการจับกุมนั้น โดยเฉพาะในกรณีที่กระทำให้ผู้กระทำผิดถึงแก่ความตาย กับผลร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการที่ผู้กระทำผิดนั้นได้กระทำการไปในขณะนั้น ทั้งนี้เพราะโดยหลักทั่วไปแล้วในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่นั้นนอกเหนือจากการที่ประชาชนต้องการให้เจ้าพนักงานตำรวจปกป้องรักษาให้ความคุ้มครอง และเสี่ยงภัยเพื่อป้องกันอันตรายให้กับประชาชนแล้ว ประชาชนก็ยังต้องการให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐปกป้องรักษาชีวิตของผู้กระทำผิดด้วย และมุ่งหมายที่จะให้เจ้าพนักงานตำรวจนั้นดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดนั้นไปดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม โดยกรณีดังกล่าวนี้ประชาชนไม่ต้องการที่จะให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจด้วยตนเอง เพียงลำพังในการตัดสินใจความเป็นความตายของผู้กระทำผิด แม้อาชญากรที่ร้ายแรงก็ตาม โดยปราศจากการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

โดยปกติในการควบคุม ตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในการที่ได้กระทำการวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายหรือผู้กระทำผิดนั้น มีมาตรการที่ควบคุมและตรวจสอบ จำกัดอำนาจการกระทำดังกล่าว ดังนี้

1) การควบคุมและตรวจสอบโดยศาล

มนตรี จิตต์วิวัฒน์ (2531: 119) กล่าวว่า ตามแนวคิดและการยอมรับของศาลไทยได้ยึดถือกันมาเป็นเวลานานแล้วว่า เจ้าพนักงานงานตำรวจจะสามารถใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายโดยเฉพาะในการใช้อาวุธหรืออาวุธปืนกระทำให้ผู้กระทำผิดถึงตายได้นั้นก็เฉพาะกรณีเป็นการป้องกันตนเองหรือผู้อื่นตามกฎหมายเกณฑ์แห่งการป้องกันทั่วไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 เท่านั้น และ การกระทำนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่พอสมควรแก่เหตุ และ พฤติการณ์แห่งการจับกุมนั้นด้วย หากเจ้าพนักงานตำรวจได้ทำวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายหรือผู้กระทำผิดโดยไม่มีเหตุที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติการณ์นั้นจะต้องกระทำเพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นแต่อย่างใด หรือไม่มีภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงแต่อย่างใดแล้ว การกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติการณ์ดังกล่าวนั้นก็จะเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ซึ่งการยอมรับแนวคิด

ดังกล่าว จึงเป็นมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับการจำกัดอำนาจการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจในการที่จะกระทำการหรือปฏิบัติหน้าที่ไปโดยมิชอบ และเป็นมาตรการในการให้ความคุ้มครองต่อสิทธิแห่งการมีชีวิต สิทธิในร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างดีอีกด้วยที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดโดยการทำให้มิชอบด้วยกฎหมายจากเจ้าพนักงานของรัฐ

แต่อย่างไรก็ดี มาตรการในการควบคุม ตรวจสอบเกี่ยวกับการกระทำวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจในชั้นพิจารณาของศาลนั้น ปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ได้ผลน้อยมาก ทั้งนี้เพราะไม่ปรากฏคดีขึ้นสู่ศาลเท่าใดนัก คดีดังกล่าวเกี่ยวกับการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจที่ได้วิสามัญฆาตกรรมคนร้ายหรือผู้กระทำผิดมักจะปรากฏและสิ้นสุดอยู่กับการสั่งคดีในชั้นพิจารณาของพนักงานอัยการและชั้นอุทธรณ์อัยการเท่านั้น

2) การควบคุมและตรวจสอบโดยอัยการสูงสุด

มนตรี จิตต์วิวัฒน์ (2531 : 121) ได้กล่าวต่อไปอีกว่า ในคดีวิสามัญฆาตกรรมซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจได้กระทำนั้น เป็นคดีที่มีความสำคัญและกระทบต่อสิทธิแห่งการมีชีวิตอยู่ของประชาชน ฉะนั้น การควบคุม และตรวจสอบ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคท้ายบัญญัติว่า " ... ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่อัยการสูงสุด หรือผู้รักษาราชการแทนเท่านั้น มีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง " นั้น จะเห็นได้ว่า อำนาจในการสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องในคดีวิสามัญฆาตกรรมนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุด โดยการสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องนี้ย่อมก่อผลกระทบโดยตรงในการควบคุมรวมถึงการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติการนั้นๆ ได้ กล่าวคือ ถ้าหากปฏิบัติหน้าที่โดยชอบผู้ปฏิบัติการ ดังกล่าวนั้นก็ย่อมจะได้รับความคุ้มครองโดยการสั่งคดีของอัยการสูงสุดนั้น แต่ถ้าหากการกระทำดังกล่าวเจ้าพนักงานตำรวจได้กระทำไปโดยมิชอบหรือเกินสมควรแก่เหตุแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวก็ย่อมจะมีความผิดตามกฎหมาย และจะกระทำให้เจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องระมัดระวังในการใช้กำลังในการปราบปรามอาชญากรรม จนถึงขั้นทำวิสามัญฆาตกรรม ถึงแม้เป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่นั้นก็ตาม และนอกจากนั้นการสั่งคดีของอัยการสูงสุดดังกล่าวถ้าหากได้มีการควบคุม ตรวจสอบอย่างแท้จริงแล้ว ย่อมเป็นการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิ เสรีภาพ ทรัพย์สินของประชาชนได้อย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพราะ

ในข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ประชาชนผู้เสียหายซึ่งเป็นญาติหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้ตายย่อมไม่มีสิทธิที่จะรู้เห็นเกี่ยวกับพยาน หลักฐานในทางคดีที่เกิดขึ้นนั้นได้

3) การควบคุมและตรวจสอบโดยนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สมเกียรติ อัครวิษณุ (2535: 57-58) กล่าวไว้ว่า ในสภาพการทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายรูปแบบและมีเผชิญหน้ากับประชาชนในลักษณะต่างๆ กันที่ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งปฏิบัติการในขณะนั้นจะต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจดำเนินการหรือรักษาสถานการณ์นั้นๆ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และในสภาพการทำงานดังกล่าวเป็นที่น่าสังเกตว่า เจ้าพนักงานตำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่างๆ และเผชิญหน้ากับประชาชนในทุกๆ สถานการณ์มากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจในระดับล่างหรือเจ้าพนักงานตำรวจชั้นผู้น้อย ที่ต้องออกตรวจตราท้องที่ต่างๆ เป็นผู้มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันและความเป็นความตายของประชาชนส่วนใหญ่ เจ้าพนักงานตำรวจชั้นผู้น้อยเหล่านี้จะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อประชาชนในการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจว่าจะทำการจับกุมหรือไม่ จะใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายเพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นในการที่ได้ดำเนินการจับกุมขณะนั้นหรือไม่ อย่างไร ดังนั้น จึงเป็นที่เห็นได้ว่าในองค์กรตำรวจนั้นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในระดับต่ำ กลับกลายเป็นผู้มีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจมากที่สุด และการใช้ดุลยพินิจดังกล่าวนี้เองผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปมักจะไม่มีโอกาสรู้เลยว่า การปฏิบัติงานในการใช้ดุลยพินิจดังกล่าวของ เจ้าพนักงานตำรวจชั้นผู้น้อยนั้นได้ใช้ไปถูกต้องหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะการทำวิสามัญฆาตกรรมในขณะที่เข้าทำการจับกุมคนร้าย

ในความเป็นจริงนั้น แม้ว่าผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกรมตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน ไม่สามารถที่จะออกกฎเกณฑ์ที่แน่นอนได้ล่วงหน้าสำหรับมาตรการในการที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่โดยเฉพาะในการที่จะต้องการทำวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายเพื่อป้องกันตนเอง หรือผู้อื่นและเพื่อทำการจับกุมนั้น ว่าสถานการณ์ เช่นใดจะสามารถใช้ดุลยพินิจในการใช้อาวุธเพื่อทำวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายเพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นเพื่อทำการจับกุมได้

4) การควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรอื่น ๆ

การควบคุมและตรวจสอบการทำวิสามัญฆาตกรรม ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจโดยองค์กรอื่น ๆ เช่น สื่อมวลชน องค์กรสิทธิมนุษยชน มูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น การควบคุมและตรวจสอบการกระทำดังกล่าว สามารถกระทำได้โดยการเผยแพร่ข่าวสารข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ วิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามหน้าที่ นั้น ๆ ของเจ้าพนักงานตำรวจ นอกจากนี้ อาจจะกระทำการโดยการแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติการนั้น ๆ หากเห็นว่า เป็นการกระทำที่ไม่ชอบหรือเป็นการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา มิใช่เป็นการป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่ การควบคุมและตรวจสอบการทำวิสามัญฆาตกรรมโดยองค์กรอื่น ๆ ดังกล่าวจึงเป็นมาตรการหนึ่งที่จะคอยควบคุมการกระทำของ เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้

แต่มาตรการดังกล่าวก็เป็นการควบคุมแต่ภายนอกเท่านั้น ไม่มีผลบังคับได้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากไม่ได้รับความร่วมมือหรือทำการตรวจสอบจากองค์กรตำรวจ มาตรการดังกล่าวจากองค์กรภายนอกก็เท่ากับจะไร้ผลทีเดียว

2.1.6 การควบคุมการใช้อาวุธปืน

แอนโธนี (Anthony, 1982: 337) ได้กล่าวถึงเรื่อง มาตรการในการควบคุมตรวจสอบและจำกัดเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของ เจ้าพนักงานตำรวจนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินการดังกล่าว 3 ประการด้วยกัน คือ

2.1.6.1 องค์ประกอบทางด้านกฎหมาย

2.1.6.2 การดำเนินการและการบริหารงานขององค์กรตำรวจ

2.1.6.3 ความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงในการปฏิบัติการ

2.1.6.1 องค์ประกอบทางด้านกฎหมาย

ในสหรัฐอเมริกา แต่ละมลรัฐจะมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการใช้กำลังและการใช้อาวุธปืนไว้ โดยเฉพาะในการใช้อาวุธปืนทำให้

ผู้อื่นถึงแก่ความตายแม้ในขณะปฏิบัติการตามหน้าที่ก็ตาม ส่วนในประเทศไทยในเรื่องเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานตำรวจนี้ ไม่มีบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานตำรวจไว้โดยเฉพาะ และนอกจากนั้นก็ไม่มีปรากฏว่าไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการที่จะควบคุม ตรวจสอบ หรือจำกัดอำนาจกระทำการโดยเฉพาะในการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานตำรวจไว้แต่อย่างไรอีกด้วย

2.1.6.2 การดำเนินการโดยนโยบาย และการบริหารงานขององค์กรตำรวจ

ในการดำเนินการโดยนโยบายการบริหารของกรมตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบันได้วางแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน ปรากฏรายละเอียดตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะที่ 3 บทที่ 4 ซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการที่จะจับกุมนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องปฏิบัติการโดยละมุนละม่อม จะใช้กำลังทำร้ายมิได้ แต่ถ้าหากมีการต่อสู้หรือขัดขวางการจับกุมก็ให้ใช้วิธีการป้องกันทั้งหลายเท่าที่จะเป็นไปได้ การจะใช้อาวุธได้นั้นจะต้องกระทำโดยพอสมควรแก่เหตุและเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องนั้นเท่านั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ กรณีผู้กระทำความผิดวิ่งหลบหนีไปซึ่งหน้านั้น ห้ามมิให้ใช้อาวุธปืนยิงให้พยายามวิ่งไล่ตามจับโดยเต็มกำลัง ในการจับกุมปกติห้ามมิให้ใช้อาวุธปืนยิงชู้ เว้นแต่ผู้ถูกจับจะต่อสู้หรือเตรียมการจะต่อสู้จึงสามารถใช้อาวุธปืนยิงชู้ได้

ประเสริฐ เมฆมณี (2523: 50-51) ได้อ้างถึงการควบคุมการใช้อาวุธปืนในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับหลักการในการใช้อาวุธของเจ้าพนักงานตำรวจไว้ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายและการบริหารงาน ยุติธรรมเฉพาะสาขา กิจตำรวจของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักการแนวทางปฏิบัติ เพื่อควบคุมการใช้อาวุธของตำรวจ ดังต่อไปนี้

(1) การใช้อาวุธปืนจับผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา จะกระทำในกรณีอันเป็นกรณีป้องกันชีวิต ความปลอดภัยของเจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำการจับหรือผู้อื่น ซึ่งตกอยู่ในภาวะอันตรายต่อเนื่องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

(2) การใช้อาวุธปืนจับผู้ต้องสงสัยหรือสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยง เว้นเสียแต่มีเหตุผลและประจักษ์พยานหลักฐานอันเชื่อได้โดยแน่ชัดว่า ผู้ต้องสงสัยนั้นๆ ได้กระทำความผิดจริง และอยู่ในเงื่อนไขทางปฏิบัติที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้อาวุธปืนได้ แต่กรณีการใช้อาวุธปืนจับผู้กระทำความผิดลหุโทษนั้นถือเป็นอันห้ามเด็ดขาดทั้งนี้ โดยคำนึงถึงหลักการเปรียบเทียบคุณค่าแห่งชีวิตของมนุษย์กับความเสียหายเล็กๆ น้อยๆ แล้ว การใช้อาวุธในกรณีดังกล่าว น่าจะเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุและความจำเป็น

(3) การใช้อาวุธปืนจับผู้ต้องสงสัยเป็นสิ่งที่พึงยกเว้น ในเมื่อมีวิธีการอื่นที่จะจับผู้ต้องสงสัยได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้อาวุธ หรือในกรณีการใช้อาวุธนั้นอาจเป็นภัยอันตรายอย่างใหญ่หลวงต่อสุจริตชนที่อยู่ในใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดเหตุ

(4) เจ้าพนักงานตำรวจมีสิทธิอันชอบธรรม ที่จะใช้อาวุธปืนหรืออาวุธปืนเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์กรณีอันจำเป็นอื่น ๆ เพื่อพิทักษ์ชีวิตป้องกันภัยอันตรายทั้งของตนเองและของผู้อื่น

(5) การยิงปืนชู้และการยิงในระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจยังอยู่ใน ยานพาหนะที่กำลังแล่นเป็นสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยงเป็นอย่างยิ่ง เพราะอาจจะเป็นผลให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยยังตอบโต้จนอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือประชาชนผู้สุจริตโดยไม่จำเป็น

(6) การใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานตำรวจในทุกกรณี จะต้องทำรายงานเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนนั้น ไว้เป็นหลักฐานโดยชัดแจ้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและควบคุมการใช้อาวุธปืนให้เป็นไปอย่างเหมาะสมถูกต้องตามนโยบาย

2.1.6.3 ความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงในการปฏิบัติการ

ปรกติไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่สามารถกำหนดหลักเกณฑ์หรือรายละเอียดย่อยอันเจ้าพนักงานของรัฐจะสามารถปฏิบัติได้ในทุกสถานการณ์ และก็ไม่มียุติบายเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน การใช้นโยบายใดที่จะสามารถบ่งบอกถึงวิธีปฏิบัติได้อย่างชัดเจนในทุกกรณี และทุกสถานการณ์เช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ดีเจ้าพนักงานตำรวจทุกคนก็สามารถที่จะได้ทราบ

เกี่ยวกับคำแนะนำที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการที่จะสามารถใช้อาวุธปืนยิงผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งในความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงในการปฏิบัติการณ์นั้น การใช้อาวุธปืนก็ดี หรือการยิงปืนชู่ก็ดี โดยหลักแล้วจะต้องห้ามโดยเด็ดขาด ทั้งนี้เพาะในการใช้อาวุธปืนดังกล่าวแล้วนั้นอาจถูกประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้

ดังนั้น การพิจารณาถึงความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงในการปฏิบัติ ก็ถือว่าเป็นมาตรการประการหนึ่งที่จะควบคุม ตรวจสอบเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานตำรวจได้นอกจากนั้นหากมีการเก็บข้อมูล สถิติแห่งการใช้อาวุธปืนสถานการณ์แต่ละเรื่องที่เป็นจริง เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นนโยบายหรือมาตรการในการดำเนินการ ก็สามารถจะกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติและเป็นการควบคุม ตรวจสอบ เกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานตำรวจในการที่จะไม่กระทำการไปในทางที่มีขอบด้วย

ตามที่ได้กล่าวมาในเรื่องมาตรการในการควบคุม ตรวจสอบการทำวิสามัญฆาตกรรมดังกล่าวมาตั้งแต่ต้น จะเห็นได้ว่ามาตรการในการควบคุมและตรวจสอบเพื่อกำจัดอำนาจกระทำการของเจ้าพนักงานตำรวจในการที่จะใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย โดยเฉพาะในการใช้อาวุธปืนยิงนั้น สามารถที่จะดำเนินการได้โดยมาตรการในทางกฎหมายประการหนึ่ง ในทางนโยบายของกรมตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติประการหนึ่ง โดยองค์กรภายนอกกรมตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติประการหนึ่ง และโดยดำเนินการตามความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงในการปฏิบัติการณ์อีกประการหนึ่ง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.2 อาชญากรรม ทฤษฎีและแนวความคิดในการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม

2.2.1 ความหมายของอาชญากรรม

ความหมายของคำว่า "อาชญากรรม" มีความหมายหลายนัย ซึ่งถ้าจะกล่าวโดยสังเขป อาจแบ่งออกได้เป็น 4 นัย คือ

- 1) ความหมายตามหลักภาษาไทย
- 2) ความหมายในทางกฎหมาย
- 3) ความหมายในทางอาชญาวิทยา
- 4) ความหมายในทางสังคมวิทยา

1) ความหมายตามหลักภาษาไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า "อาชญากรรม" เป็น การกระทำความผิดทางอาญา โดย ประเสริฐ เมฆมณี (2523: 9) ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ อีกว่า คือ การกระทำซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

2) ความหมายในทางกฎหมาย

ซัทเธอร์แลนด์ และ ครีซี่ (Sutherland and Cressey อ้างถึงใน อรรถนพ ชูบำรุง, 2532: 2) ไว้ว่า นักอาชญาวิทยาผู้เรื่อรนามชาวอเมริกัน ได้ให้คำจำกัดความของอาชญากรรมไว้ว่า "อาชญากรรม" คือ พฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายอาญา พฤติกรรมที่ไม่เป็นการละเมิดกฎหมายอาญาถือว่าเป็นอาชญากรรม แม้ว่าพฤติกรรมนั้นจะผิดศีลธรรม มีความต่ำทรามหรือไม่เหมาะสมเพียงใดก็ตาม

คลินาร์ด (Clinard อ้างถึงใน Edwin and Donald, 1961: 4) นักอาชญาวิทยาผู้มีชื่อเสียงโด่งดังชาวอเมริกันอีกท่านหนึ่ง ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมได้ 2 นัย นัยหนึ่ง หมายถึง การละเมิดกฎหมายอาญา อีกนัยหนึ่ง หมายถึง การละเมิดกฎหมายใดๆ ก็ได้จะต้องถูกลงโทษโดยรัฐ

ควินซี (Quinney อ้างถึงใน อรรถนพ ชูบำรุง, 2532: 5) มีความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ มีกฎหมาย มีผู้ออกและใช้กฎหมาย ถึงอย่างไรก็ตามอาชญากรรมก็เป็นสิ่งที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายนั่นเอง

เจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2530: 3) อธิบายว่า อาชญากรรมคือ การกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดอาญา คือการกระทำกฎหมายห้ามไว้ซึ่งเป็นผลร้ายมากกว่าผลดี

การที่นักกฎหมายทั่วไปมองว่าการกระทำที่เรียกว่าเป็น “อาชญากรรม” นั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญา ก็เนื่องจากว่าหลักเกณฑ์ของกฎหมายอาญา มุ่งคุ้มครองความสงบสุขของสังคมเป็นส่วนใหญ่ จากการกระทำความผิดโดยเจตนาและไม่เจตนา

เพราะฉะนั้น จึงสรุปความหมายของอาชญากรรมตามทัศนคติของนักนิติศาสตร์ได้ คือ เป็นความประพฤติที่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มุ่งคุ้มครองความสงบสุขของประชาชนส่วนรวม โดยผู้กระทำมีเจตนาชั่วร้าย และเล็งเห็นผลในการกระทำของตน

3) ความหมายในทางอาชญาวิทยา

ความหมายในทางอาชญาวิทยานี้ได้มี นักอาชญาวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” ไว้ดังเช่น

ชาย เสวิกุล (2517: 1) กล่าวว่า “อาชญากรรม คือ อาการที่แสดงถึงความไม่สมบูรณ์ (Imperfection) และความบกพร่อง (Deficiencies) ของระเบียบสังคม

วีระพงษ์ บุญโญภาส, บี.เอ. เวิร์ด (B.A. Worths) และ เซลลิน (Sellin) (อ้างถึงใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ, 2531: 5) ได้กล่าวถึงความหมายอาชญากรรมไว้ว่า

“อาชญากรรม คือ การฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบังคับของสังคม โดยมีเจตนาชั่วร้ายและการฝ่าฝืนนั้นเป็นการฝ่าฝืน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อประชาชนส่วนรวม”

“อาชญากรรม เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายและเป็นการกระทำที่ผิดต่อศีลธรรม เป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ในทางสังคม หรือต่อเพื่อนร่วมสังคมเดียวกัน อันเป็นผลให้ผู้ฝ่าฝืนต้องได้รับโทษ”

“อาชญากรรม หมายความว่า การกระทำหรือพฤติกรรมใดๆ ซึ่งเป็นการละเมิดปทัสสถาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง อาชญากรรมก็คือ พฤติกรรมที่บ่อนทำลายสังคม ตามลำดับ”

กล่าวโดยสรุป ความหมายในทางอาชญาวิทยา อาชญากรรมจึงต้องเป็นการกระทำที่ ชั่วร้ายจริงๆ เท่านั้น จะไม่ใช่การกระทำผิดเล็กน้อยๆ ผู้กระทำจะเป็นอาชญากร และการกระทำของอาชญากรนั้นต้องได้รับการลงโทษ

4) ความหมายในทางสังคมวิทยา

อัลเฟร็ด (Alfred, 1963: 36) กล่าวไว้ว่า “ อาชญากรรม ตามปกติไม่ได้หมายถึงผู้ฝ่าฝืนทั้งหมด แต่หมายถึงการกระทำที่เป็นเรื่องก่อให้เกิดความเจ็บปวดเสียหายแก่บุคคล เป็นการกระทำที่ผิดไปจากข้อตกลง (เป็นเกณฑ์ที่สังคมวางไว้ หรือที่เรียกว่า บรรทัดฐาน) ของชุมชน ซึ่งข้อตกลงนั้นก็แล้วแต่ชุมชนจะตกลงกันไว้อย่างไร เมื่อมีการกระทำล่วงละเมิดหรือกระทำการเกินเลยไปก็ถือว่าผิด แม้การกระทำจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายก็ถือว่ากระทำผิด เพราะเป็นการผิดตาม “ ซึ่ง เสริม ปุณณะหิตานนท์ (อ้างถึงใน สุพัตรา สุภาพ, 2540: 36) ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่าเรื่องเหล่านี้ ว่าเป็นข้อตกลง เช่น การเล่นการพนัน ไฮโล ถั่ว ในตัวของมันไม่มีความผิด และไม่เดือดร้อนแก่บุคคลอื่น หรือเรื่องยาเสพติดก็เช่นกัน เขาสมัครใจสูบบุหรี่หรือการค้ำประเวณี เป็นต้น เป็นเรื่องต้องห้ามก็เพราะจะเป็นสิ่งนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม

สรุปแล้ว อาชญากรรม คือ การกระทำผิดอาญา และผู้ที่กระทำจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย การกระทำผิดตามกฎหมาย อาจผิดเพราะกระทำหรืองดเว้นไม่กระทำก็ได้ เช่น การฆ่าคน ลักทรัพย์ ไม่เสียภาษี ไม่ยอมเข้าเกณฑ์ทหาร เป็นต้น ซึ่งโทษที่จะได้รับจะมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่า เป็นสถานใด

สุพัตรา สุภาพ (2541: 42) กล่าวว่า การกระทำผิดอาญานี้ต่างกับการกระทำผิดในทางแพ่งในแง่ที่ว่า การกระทำผิดในทางอาญา เป็นการกระทำผิดต่อสังคม เจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดถือว่าเป็นผู้แทนของสังคม เพราะถือว่าคนที่เสียหายไม่เฉพาะแต่ผู้ที่ถูกทำร้ายเท่านั้น สังคมส่วนรวมได้รับความเสียหายด้วย ซึ่งผู้ที่ทำให้ผู้อื่นเสียหายจะต้องรับผิดชอบด้วยการชดใช้ต่างๆ เป็นกฎหมายที่กำหนดความเกี่ยวพันระหว่างเอกชนต่อเอกชน

2.2.2 ทฤษฎีและแนวความคิดในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ในการควบคุมสมาชิกของสังคมหนึ่งสังคมใดให้อยู่ในระเบียบวินัย ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนและผู้อื่นนั้น อาจจะทำได้ 2 วิธีคือ การให้รางวัลอย่างหนึ่งและการลงโทษอย่างหนึ่ง การให้รางวัลหมายถึงการให้สิ่งต่างๆ ที่ทำให้ผู้รับเกิดความพอใจ ผู้รับอาจจะเป็นคนบริกาที่ดี ทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ซึ่งการให้รางวัลจะทำให้ผู้รับเกิดความสุความพอใจ ส่วนการลงโทษจะทำให้ผู้ถูกลงโทษอยากจะหนีไปเสียให้พ้นหรือทำการต่อต้าน เพราะทำให้ผู้ถูกลงโทษต้องขุ่นเคือง

บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้กล่าวว่า การให้รางวัลเป็นการกระทำที่มีเหตุผล ให้ประโยชน์ยิ่งกว่าการลงโทษหรือการใช้อำนาจบังคับ การลงโทษนั้นแม้จะกระทำเพียงเบาบางแค่ไหน ก็ยอมทำให้เกิดอารมณ์ต่อต้านได้

จากแนวความคิดดังกล่าวได้เกิดทฤษฎีในการลงโทษตามกฎหมายอาญา โดย สแตนลีย์ (Stanley, 1971: 5-10) และทฤษฎีในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมขึ้น หลายทฤษฎี โดยมีทฤษฎีที่จะนำมาใช้วิเคราะห์การวิจัยนี้คือ

- 1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นให้แก่สังคม (Retribution)
 - 2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม (Deterence)
 - 3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation)
 - 4) ทฤษฎีการลงโทษที่มีจุดมุ่งหมายรวม (Inregration)
 - 5) ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement Theory)
 - 6) ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขสิ่งเร้า (Operant Conditioning)
- ทฤษฎีทั้ง 6 ทฤษฎีดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นให้แก่สังคม (Retribution)

ทฤษฎีนี้มาแนวความคิดดั้งเดิม ที่มีวัตถุประสงค์เพียงการลงโทษ เพื่อแก้แค้นตอบแทนการกระทำของผู้กระทำผิดให้แก่สังคมเท่านั้น เมื่อสมัยก่อนการแก้แค้นตอบแทนเป็นการเฉพาะตัวไม่เกี่ยวกับรัฐ เมื่อนาน ๆ เข้ารัฐได้เข้ามาทำการแก้แค้นต่อผู้กระทำผิดแทนบุคคล เพราะความผิดที่ได้กระทำลงไปนั้นกระทบกระเทือนต่อส่วนรวม มิใช่เป็นเรื่องส่วนตัว และการลงโทษก็กระทำภายในกรอบของกฎหมาย การทรมานก็คือเป็นการลงโทษอย่างหนึ่งเพื่อการสารภาพผิดและให้เปิดเผยชื่อผู้สมรู้ร่วมคิดด้วย

คาร์ล (Karl, 1974: 69) กล่าวว่า การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน จึงมีเหตุผลและวัตถุประสงค์เพียงเพื่อการลงโทษและประณามอย่างบริสุทธิ์ ไม่ได้หวังที่จะพัฒนาแก้ไขให้การศึกษาหรือฟื้นฟูผู้กระทำผิดแต่ประการใด

ดังนั้นหากมองการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจในการทำวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายตามแนวคิดทฤษฎีนี้ พิจารณาได้ว่า ในการทำวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจนั้น เป็นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เพียงแต่ระงับเหตุเฉพาะหน้าตามสถานการณ์ต่างๆ เท่านั้น มิได้สามารถแก้ไขปัญหามาของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมในระยะยาวได้

2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม (Deterrence)

มาจากแนวความคิดเพื่อให้เกิดสวัสดิภาพแก่สังคมจากบุคคลที่เป็นอันตราย ลิซท์ (Liszt) นักกฎหมายที่มีชื่อเสียงได้สนับสนุนทฤษฎีนี้โดยเน้น ในเรื่องการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งจะได้ป้องกันสังคมให้ปราศจากอันตราย

นอกจากนี้ ซัตเตอร์แลนด์ (Sutherland อ้างถึงใน Edwin, 1966: 353) ยังได้กล่าวไว้ว่า การลงโทษตามกฎหมายอาญาอย่างรวดเร็ว และแน่นอนจะสามารถป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาและไม่เหมาะสมได้ กฎหมายอาญาและการใช้กฎหมายโดยตำรวจและศาล น่าจะมีผลอย่างใหญ่หลวงต่อความมีศีลธรรมจรรยาของสาธารณชน แม้ว่าการลงโทษอย่างรุนแรงเฉพาะคดีบางประเภท อาจจะมีผลเพียงเล็กน้อยต่อการป้องกันอาชญากรรม

3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation)

ฟรานซิส (Francis, 1969: 449-45) อ้างถึงไว้ว่า เป็นทฤษฎีที่มีความคิดในทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจนได้มีการนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติแก่ผู้กระทำผิด ทั้งในแง่การใช้เรือนจำและชุมชน ในการแก้ไขฟื้นฟู ในเรือนจำก็อาศัยการใช้เทคนิคต่าง ๆ ให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีได้ เช่น การให้การศึกษา การฝึกอาชีพ การอบรมทางศีลธรรมและศาสนา เป็นต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวผู้กระทำผิดเองและยังมีผลต่อการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมด้วย

ดังนั้น ตามแนวคิดทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม และ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด นั้น ต่างก็มีแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำผิด ควรใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นหน่วยงานในการป้องกันสังคมให้ปราศจากอันตรายจากอาชญากรรม ฉะนั้น การทำวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจในการปราบปรามอาชญากรรม ตามแนวคิดทฤษฎีนี้ จะมีผลในการแก้ไขเพียงเล็กน้อยในการป้องกันอาชญากรรม

4) ทฤษฎีการลงโทษที่มีจุดมุ่งหมายรวม (Inclusive Theory)

ทฤษฎีนี้ คอดดิงตัน (Coddington) ได้กล่าวว่า ตามปกติการลงโทษควรมีการระลึกถึงการผสมผสานกันในเรื่องการป้องกัน การแก้ไขฟื้นฟู และการแก้แค้นให้แก่สังคม ซึ่งถ้ามองโทษจำคุกในปัจจุบันก็จะเห็นว่าเป็นการครอบคลุมทฤษฎีทั้งสามนี้ได้ คือ เมื่อคนร้ายไปอยู่ในคุกแล้วก็จะป้องกันอาชญากรรมจากบุคคลอันตรายได้ และฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิดไปพร้อม ๆ กันด้วย นอกจากนี้การจำคุกเป็นการทรมานต่อคนร้ายก็ถือเป็นการแก้แค้นให้แก่สังคม แต่การลงโทษผู้กระทำผิดตามทฤษฎีนี้ไม่ควรวางกฎให้ตายตัวลงไป ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมและบุคลิกของบุคคลไม่เหมือนกัน

จากแนวคิดทฤษฎีนี้ เป็นการมองการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมควรมีการผสมผสานกันทั้งด้านการปราบปรามอาชญากรรมที่เจียบขาดของเจ้าพนักงานของรัฐ และการป้องกัน แก้ไขฟื้นฟู โดยผ่านกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์และตัวบุคคลในเหตุการณ์นั้นๆ

5) ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement Theory)

เซอร์ โรเบิร์ต เพลิร์ล (Sir. Robert Perl อ้างถึงใน ปุรชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ, 2526: 8) ไว้ว่า บิดาตำรวจยุคใหม่ ได้เน้นให้ตำรวจหรือผู้บังคับใช้กฎหมายตระหนักถึงการป้องกันอาชญากรรม และให้ถือว่าเป็นงานหลักของตำรวจ ซึ่งแนวความคิดในการใช้ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายอาจขยายความได้ดังนี้ คือ

- การนำกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่มีอยู่แล้วมาบังคับใช้
- การสร้างกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ใหม่ให้เหมาะสมต่อการบังคับใช้

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้สนับสนุนให้มีการพัฒนากฎหมายไปตามยุคสมัย รวมทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายก็ต้องนำกฎหมายไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด จึงจะเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อสังคม

6) ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขสิ่งเร้า (Operant Conditioning)

บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า คือ การเปลี่ยนแปลงค่อนข้างถาวรในพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลของประสบการณ์และการฝึกหัด กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้เรียนรู้อะไรบางอย่าง พฤติกรรมของเขาก็เปลี่ยนแปลงไปทางหนึ่ง ซึ่งนักจิตวิทยาใช้คำว่า "เงื่อนไข" (Conditioning) สำหรับกระบวนการเรียนรู้

คำว่า "สิ่งเร้า" (Stimulus) หมายความว่า สิ่งจูงใจที่อาจเป็นได้ทั้งทางบวก และทางลบ ทางบวกก็คือ การให้รางวัล ส่วนทางลบก็คือการลงทัณฑ์

ในการอธิบายทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขสิ่งเร้ากับอาชญากรรมนั้น เงื่อนไขสิ่งเร้าจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ผลตอบแทนจากการกระทำความผิด โอกาสที่จะเอื้ออำนวยในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นสถานที่หรือช่วงเวลา ประสิทธิภาพกฎหมายและผู้นบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น ซึ่งเหตุผลเกี่ยวกับเงื่อนไขสิ่งเร้าเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมได้มากน้อยต่างกัน

2.2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในหน้าที่ตำรวจ

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึง กรณีความสัมพันธ์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ กับสถานการณ์อาชญากรรม อันเป็นผลกระทบต่อสังคมทั่วไป โดย เจมส์ คิว วิลสัน (James Q. Wilson อ้างถึงใน ประเสริฐ เมฆมณี, 2525: 145-147) นักการศึกษาวิชาการตำรวจ พบว่า อาชญากรรมได้ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อส่วนบุคคลและสังคมโดยตรง และวิธีการรณรงค์ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่ตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ของระหว่างตำรวจกับประชาชน ใน 4 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 : การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยตำรวจ อาชญากรรมประเภทที่ตำรวจเป็นผู้ริเริ่มป้องกันปราบปรามโดยตรง ได้แก่ อาชญากรรมทรงอิทธิพลต่างๆ เช่น การลักลอบเล่นการพนัน การจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ การลักลอบการค้าของเถื่อน เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาความสงบเรียบร้อย และความศักดิ์สิทธิ์ของ

กฎหมาย ซึ่งความสำเร็จในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวนี้ จะประสบความสำเร็จ มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชน ลักษณะนิสัยของชุมชนแห่งท้องถิ่น รวมถึงตลอดถึงสมรรถภาพ และความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ประกอบ ด้วยกันอย่างใกล้ชิด

กรณีที่ 2 : การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยการแจ้งความ ได้แก่ ประชาชน หรือ ผู้เสียหายจากอาชญากรรมที่แท้จริง หรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ได้รับความเสียหายที่แท้จริงนั้นๆ เป็นผู้แจ้งความหรือร้องทุกข์ต่อตำรวจ เพื่อให้ตำรวจดำเนินการป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรม อันเป็นผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและผาสุกของสังคม เช่น การ ปล้นทรัพย์ การลักทรัพย์ ย่องเบา ชูเชิญ กรรโชก หรือการข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น มาตรการสำคัญในการปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้ของตำรวจ ขึ้นอยู่กับการจัดกำลัง เจ้าพนักงานตำรวจสายตรวจท้องที่พอเพียงเหมาะสม การเร่งรัดติดตามจับกุมผู้กระทำผิดได้โดย รวดเร็ว การสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรม เป็นต้น

กรณีที่ 3 : การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยเหตุผล เพื่อรักษา ความสงบเรียบร้อยในสังคม การปฏิบัติการกิจของตำรวจในกรณีนี้ เป็นการควบคุมปกป้องคุ้มกัน ตัดโอกาสช่องทาง มิให้บุคคลที่มีแนวโน้มหรือพฤติกรรมเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมได้ไปกระทำผิด หรือก่อความสงบสุข และประพฤติดัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีระเบียบแบบแผน และ ศีลธรรมอันดีงามของชุมชน นับเป็นภารกิจที่ยุ่งยาก จำเป็นต้องใช้ความอดทนหนักแน่น และ ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่จะต้องได้รับการฝึกฝนศิลปะ การปฏิบัติต่อบุคคลผู้มีพฤติกรรมทำนอง ก่อความสงบสุข และสร้างปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่ตำรวจอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเป็น การปฏิบัติหน้าที่ป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้มีระดับความประพฤดิอันยากต่อการ แก้ไข หรือสมาคมติดต่อดังเช่น สถาบันสุขภาพจิตแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (U.S. National Institute of Mental Health) ได้วิจัยจำแนกลักษณะนิสัยพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้กระทำผิดต่าง ๆ (The Preliminary Typology) สรุปรวม 4 ประเภท ดังนี้คือ

(1) ผู้กระทำผิดประเภทชอบการสังคม (The Prosocial Offender) เป็น ผู้กระทำผิดที่มีลักษณะพฤติกรรมเช่นเดียวกับบุคคลปกติธรรมดา และมีความเคารพต่อระเบียบวินัย ส่วนมากมักจะได้แก่ผู้กระทำผิดอาชญากรรมประเภทร้ายแรงแบบบันดาลโทษ เช่น ฆ่าคนตาย หรือทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส ในบางโอกาส ผู้กระทำผิดประเภทนี้ อาจแสดงอารมณ์ต่อต้านการถูกจับกุม หรือถูกควบคุม เนื่องจากไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธที่คั่งค้างหลงเหลืออยู่ หรืออาจเป็นผู้ที่มีความตื่นเต้นเกินควร หรือเป็นผู้ใค้เคร้าหองยเหงาบางขณะ เป็นต้น บุคคลประเภทนี้จัดอยู่ในจำพวกผู้กระทำผิดที่มีลักษณะเป็นผู้ร้ายแท้จริง เพื่อหวังผลในการควบคุมและอบรมต่อไป

(2) ผู้กระทำผิดประเภทปฏิปักษ์ต่อสังคม (The Antisocial Offender) เป็นผู้กระทำผิดที่มีพฤติกรรมเลียนแบบอย่างของอาชญากร มีลักษณะนิสัยกระด้างกระเดื่องเป็นปฏิปักษ์ก้าวร้าว (Impulsive) ขาดการยับยั้งชั่งใจ (Under Inhibited) และมักจะปฏิเสธความหวังดีของผู้อื่นหรือปฏิบัติตนแหกคอกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง (Negativistic) อยู่เสมอ จากการสืบประวัติดั้งเดิมของผู้กระทำผิดประเภทนี้ ส่วนใหญ่ เป็นผู้มาจากครอบครัวยากจน หรือประสบความผิดหวังในชีวิต และมีประวัติการกระทำผิดทางยุ วาชญากรรมมาก่อน การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดดังกล่าวจะต้องใช้วิธีการแยกอบรมแก้ไขออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อที่จะให้ผู้กระทำผิดเหล่านี้รู้สึกรับผิดชอบต่อหมู่คณะ และมีความสำนึกผิด โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาจิตใจของตนเอง ประกอบกันไปด้วย

(3) ผู้กระทำผิดประเภทแปลกปลอมสังคม (The Pseudosocial Manipulator) เป็นผู้กระทำผิดที่ไม่สามารถปรับสภาพมาตรฐานความประพฤติให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต โดยปกติในระบบจารีตประเพณีดั้งเดิม หรือเป็นผู้ที่มีความรู้สึกตำหนิตัวเอง หรือมีอารมณ์จุ่นเจี้ยว ไม่นั่นนอนหวั่นไหวอยู่เสมอ ส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำผิดที่มาจากครอบครัวชั้นกลางและเป็นผู้ที่ได้รับการตามใจจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองจนเกินควร หรือ ประสบความผิดหวังในการประกอบอาชีพมาก่อนแล้ว เป็นต้น การแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดประเภทนี้ จำเป็นจะต้องอาศัยวิธีการบำบัดทางจิต (Psychotherapy) โดยเหมาะสมสม่ำเสมอและใกล้ชิด

(4) ผู้กระทำผิดประเภทแยกตัวออกจากสังคม (The Associate Offender) เป็นผู้กระทำผิดที่มีพฤติกรรมของอาชญากรที่ต่อต้านเหลือขออย่างแท้จริง มักจะแสดงปฏิกิริยาก้าวร้าวรุนแรง และขัดขืนกฎระเบียบข้อบังคับ เพียงเพื่อสนองความต้องการอันฉับพลันของตนเอง (Demands Immediate Self-gratification) การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดประเภทนี้ จำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ ความอดกลั้น และรูปแบบการลงโทษที่เหมาะสมเป็นกรณี ๆ ไป

กรณีที่ 4 : การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ริเริ่มโดยประชาชนร้องขอความคุ้มครองจากตำรวจ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในกรณีนี้นับเป็นการปฏิบัติหน้าที่อำนวยความสะดวก และความผาสุกปลอดภัยแก่ประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนผู้เดือดร้อน จะเป็นผู้ร้องขอความช่วยเหลือจากตำรวจ ให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ภัย หรือเป็นคนกลางตัวแทนไกล่เกลี่ยกรณีข้อพิพาทส่วนบุคคลหรือข้อขัดแย้งในสังคม อันเป็นประจักษ์พยานแสดงให้เห็นว่าตำรวจเป็นสัญลักษณ์แห่งการรักษาความสงบสุขของประชาชนที่จำเป็นอย่างยิ่ง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในหน้าที่ตำรวจดังกล่าวนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าพนักงานตำรวจในเหตุการณ์บางครั้งเกิดการต่อสู้ จนอาจส่งผลถึงขั้นมีการทำวิสามัญฆาตกรรมคนร้าย พื้นฐานในการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจควรมีการพิจารณาถึงลักษณะของสถานการณ์นั้นๆ พฤติกรรมต่างๆ ของผู้กระทำผิด เป็นส่วนประกอบในการใช้ดุลยพินิจด้วยว่า ผู้กระทำผิดดังกล่าวนั้น เป็นบุคคลประเภทใด และ ภาวะหรือสถานการณ์ในขณะนั้นเป็นอย่างไร เจ้าพนักงานตำรวจที่ประสบเหตุควรใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อสังคมหรือประชาชนมากน้อยเพียงไร ก่อนตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายนั้น

2.3 กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของไทย

การนำหลักการแห่งปฏิญญาฯ ของสหประชาชาติมาดำเนินการให้มีผลภายในประเทศ โดยการนำมาบัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ในกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ

คือ รัฐธรรมนูญและกฎหมายระดับรองลงไป ทั้งที่เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เป็นเพียงมาตรการในขั้นต้นเท่านั้น แต่การที่ทำให้หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ มีผลใช้บังคับอย่างจริงจัง และบรรลุสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว จำต้องขึ้นอยู่กับ "การบังคับใช้กฎหมาย" (Law enforcement) อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเสมอ

กุลพล พลวัน (2538: 132-135) กล่าวไว้ว่า การบังคับใช้กฎหมายที่มีผลต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น หากพิจารณาแง่มุมต่างๆ ขอหยิบยกเฉพาะบางประเด็นที่เห็นว่สำคัญๆ มาพิจารณาตามลำดับดังต่อไปนี้ คือ

ก. ฝ่ายนิติบัญญัติ

ข. ฝ่ายบริหาร

ค. ฝ่ายตุลาการ

ก. ฝ่ายนิติบัญญัติ

ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจหน้าที่ทั้งการตรากฎหมายและตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งมีปัญหาบางประการ ดังนี้

1) อำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย

ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่โดยตรง ในการตรากฎหมายที่มีโทษทางอาญา ตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งมีผลทำให้มีบังคับใช้กฎหมายโดยฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการต่อไป

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตเกี่ยวกับตรากฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติบางประการ กล่าวคือ ปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีแนวโน้มการตรากฎหมายที่มีโทษทางอาญากันเป็นจำนวนมากขึ้นทุกที ทั้งนี้เข้าใจว่า เพื่อให้ประชาชนเกิดความเกรงกลัวและปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดอันจะทำการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญานี้จำนวนไม่น้อยเป็นการนำ "การกระทำผิดในทางปกครอง" มาบัญญัติเป็นความผิดในทางอาญาโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้ โดยมีเจตนารมย์ดังกล่าวแล้วข้างต้น การบัญญัติกฎหมายโดยไม่จำเป็นเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาติดตามมา เช่น

- ในด้านประชาชนผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

ประชาชนนั้นอยู่ในฐานะที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากกฎหมายบัญญัติว่า บุคคลทุกคนต้องรู้จักกฎหมาย

ปัญหาก็คือ ความผิดที่บัญญัติขึ้นในระยะหลังมักมิได้เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) เช่น การฆ่าผู้อื่น การลักทรัพย์ การข่มขู่ ฯลฯ แต่เป็นความผิดเพราะกฎหมายบัญญัติ (Mala prohibita) เช่น กฎหมายอาวุธปืน กฎหมายการพนัน กฎหมายจราจรทางบก กฎหมายป่าไม้ กฎหมายการประมง ฯลฯ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนหลายพันฉบับ ยากที่ประชาชนธรรมดาที่มีได้ศึกษากฎหมายจะทราบได้ว่า มีการกระทำใดบ้างที่กฎหมายถือว่าเป็นความผิด จึงมักจะทำผิดโดยไม่ทราบว่ามีความผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์และต้องจับกุมสอบสวนฟ้องต่อศาล และถูกลงโทษในที่สุด

- ในด้านเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย

การที่มีกฎหมายตราบังคับใช้ออกมาเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาการบังคับใช้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายบริหารในการจัดการศึกษา การทำความเข้าใจศึกษาและการหยิบยกขึ้นบังคับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพราะเจ้าพนักงานส่วนใหญ่มิใช่ นักกฎหมาย แม้ผู้ที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมโดยตรงผลติดตามมาก็คือ

(1) เจ้าพนักงานดังกล่าวไม่สนใจติดตามหยิบยกกฎหมายขึ้นบังคับใช้ ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการกฎหมายบังคับอยู่

(2) การขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องแท้จริง ทำให้การบังคับในกฎหมายเป็นไปโดยไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์

2) อำนาจหน้าที่ในการติดตามสอดส่องการบังคับใช้กฎหมาย

การติดตามสอดส่องการบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายบริหารนี้ เป็นการ "ควบคุมโดยทางอ้อม" โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการนั้นไม่มีอำนาจให้โทษแก่ฝ่ายบริหารโดยตรง หากพบว่ามีกรบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาโดยไม่ถูกต้อง เช่น ละเว้นการบังคับใช้กฎหมาย หรือ ตามอำเภอใจก็ต้องทำรายงานเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

3) การตรวจสอบกฎหมายที่ล้าสมัยหรือไม่เป็นระบบ

กฎหมายที่ประกาศใช้บังคับเป็นจำนวนมากนั้น เมื่อเวลาผ่านล่วงเลยไปนานเข้าก็จะมีปัญหาสำคัญเกิดตามมานั้นก็คือ ปัญหากฎหมายล้าสมัยหรือไม่เป็นระบบอันควรได้รับการปฏิบัติโดยหยิบยกขึ้นพิจารณาหาทางยกเลิกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงและจะช่วยให้การปกครองสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข. ฝ่ายบริหาร

การบังคับใช้กฎหมายโดยฝ่ายบริหารนี้ จะมุ่งกล่าวถึงฝ่ายบริหารที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ ตำรวจ อัยการ และราชทัณฑ์ ซึ่งเป็น "เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษากฎหมาย" (Law Enforcement Officials) โดยตรง เพราะในการปฏิบัติหน้าที่มักจะมีผลต่อสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจนกว่าฝ่ายบริหารหน่วยงานอื่น ๆ และการบังคับใช้กฎหมายจะเป็นไปโดยสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในปฏิญญาฯ ของสหประชาชาติหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับที่เจ้าพนักงานดังกล่าวมีความเคารพในหลักการดังกล่าวอย่างเคร่งครัดด้วยเสมอ

ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ทำหน้าที่รักษากฎหมายจะต้องใช้ความเคารพ และให้การคุ้มครองเกี่ยวกับเกียรติภูมิของมนุษย์ ส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่ง สิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคน

ค. ฝ่ายตุลาการ

กุลพล พลวัน (2538: 138-139) ยังได้กล่าวไว้ว่า องค์การตุลาการในประเทศไทย เป็นองค์กรที่มีบทบาทอย่างสูง ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและจากผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับว่าองค์การตุลาการได้ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพอันควรได้รับการยกย่องเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตามคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยองค์การตุลาการมีปัญหาสำคัญอย่างน้อย 2 ประการ ที่ส่งผลกระทบต่อหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ

1) ความล่าช้าในการดำเนินคดีในศาล

ความล่าช้าในการดำเนินคดีในศาลนั้นมีเหตุมาจากหลายประการ และไม่อาจถือได้ว่าเกิดจากฝ่ายใด แต่ส่งผลกระทบต่อหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างสำคัญ เพราะ

หากการพิจารณาล่าช้าไปเพียงใด การอำนวยความสะดวกก็ลดประสิทธิภาพลง จนมีคำกล่าว
ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรมนั่นเอง”

นอกจากนั้น การพิจารณาพิพากษาคดีที่ล่าช้า ยังมีผลทำให้การยับยั้ง
อาชญากรรมลดประสิทธิภาพด้วย เพราะหากเกิดการกระทำผิดขึ้นก็ควรมีการลงโทษกันโดย
รวดเร็วและเด็ดขาด จึงจะทำให้อาชญากรรมเกิดความเกรงกลัวเซ็ดหลาบ และประชาชนจะเกิด
ความมั่นใจศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

2) การคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรม

ในขณะที่เราให้การคุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำผิดอาญา
โดยถือเป็นหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ขณะเดียวกันก็มีบุคคลอีกประเภทหนึ่ง
ที่ต้องให้ความสนใจคุ้มครองด้วยเช่นกัน นั่นก็คือ “เหยื่ออาชญากรรม” ซึ่งได้รับผลร้ายโดยตรง
จากการประทุษร้ายกฎหมายจากบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญานั้นเองอันควรได้
รับการคุ้มครอง ในระดับเท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ดีมีข้อข้องใจจากหลายฝ่ายว่า การลงโทษผู้กระทำผิดอาญาใน
ประเทศไทย ยังไม่ค่อยจะสมดุลกับความร้ายแรงของอาชญากรรม และทำให้อาชญากรขาด
การเกรงกลัวต่อกฎหมายของบ้านเมือง และเหยื่ออาชญากรรมมีความรู้สึกที่ตนไม่ได้รับความ
คุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐเท่าที่ควร มีผู้เสนอว่าควรแก้ไขปัญหานี้โดยการแก้ไขมี
โทษสูงขึ้น และจากกฎหมายและข้อบังคับใช้กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพต่างๆ ที่
กล่าวมาแล้ว ในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจในปราบปรามอาชญากรรม สิ่งหนึ่งที่ต้อง
ใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจกระทำการใดลงไป เพื่อระงับเหตุที่เกิดขึ้น ซึ่งในบางครั้งอาจต้องทำ
วิสามัญฆาตกรรมคนร้าย หรือผู้กระทำผิดนั้น สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ สิทธิ เสรีภาพ ของบุคคล
ดังกล่าว หากการกระทำเป็นการล่วงละเมิดสิทธิ เสรีภาพ นอกเหนือขอบเขต อำนาจ หน้าที่
ที่กฎหมายระบุไว้ การกระทำดังกล่าวก็ไม่สมควรที่จะกระทำ

2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 มนตรี จิตวิวัฒน์ (2531) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าพนักงานตำรวจในการที่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำความผิด หรือปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำวิสามัญฆาตกรรม เปรียบเทียบกับหลักกฎหมายดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย กับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศซึ่งมีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพของประชาชน พบว่ามีปัญหาข้อขัดข้องบางประการที่ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุง ในเรื่องมาตรการในการควบคุม ตรวจสอบ การกระทำวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจ ในเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพ การสอบสวนดำเนินคดี มิได้มีการควบคุมและตรวจสอบ จากองค์กรอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด พนักงานสอบสวนก็คือ เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งเป็นบุคคลเดียวกับเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำวิสามัญฆาตกรรม การดำเนินการจึงย่อมอาจจะเป็นในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้ โดยได้เสนอให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น ที่นอกเหนือหน่วยงานของตำรวจ เป็นผู้ที่ยกยอควบคุมและตรวจสอบ การปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะ การทำวิสามัญฆาตกรรม

2.4.2 ต่อศักดิ์ สอาดพรรค (2527) ได้ศึกษาเรื่องการใช้วิจารณ์ญาณเบื้องต้นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ วิเคราะห์โดยหลักการทางสังคมศาสตร์ (ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าพนักงานตำรวจประจำกองกำกับการตำรวจนครบาล 11) จากการศึกษาพบว่า ภูมิหลังของเจ้าพนักงานตำรวจสายตรวจอันได้แก่ อายุตัว อายุราชการ อัตราเงินเดือน การศึกษา สภาพการสมรส จำนวนผู้อยู่ในความอุปการะ ลักษณะงานที่เคยปฏิบัติและการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาการด้านสายตรวจ มีส่วนสัมพันธ์กับการใช้วิจารณ์ญาณเบื้องต้นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจสายตรวจ โดยพบว่า

1) เจ้าพนักงานตำรวจสายตรวจส่วนใหญ่ มีความคล่องตัว ความรวดเร็ว และมีประสบการณ์ความชำนาญงานค่อนข้างสูง การศึกษาเกี่ยวกับอัตราเงินเดือนพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับภาวะความรับผิดชอบของผู้อยู่ในอุปการะและครอบครัว

ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจสายตรวจบางนายมีแนวโน้มที่จะประพฤติเสื่อมเสียทุจริตต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ในการจุนเจือครอบครัว และพบว่าเจ้าพนักงานสายตรวจที่เป็นโสดมีความต่อเนื่องในการทำงานมากกว่าเจ้าพนักงานที่แต่งงานแล้ว

2) การฝึกอบรมวิชาการด้านสายตรวจด้วยระยะเวลาระดับปานกลาง และเป็น การฝึกอบรมที่เน้นหนักในด้านปฏิบัติมากกว่าด้านทฤษฎี ทำให้บางครั้งขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ความมั่นใจในหลักการทางทฤษฎี และทางปฏิบัตินี้เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ในการที่จะใช้วิจารณญาณเบื้องต้นตัดสินดำเนินการใดๆ แต่ก็ยังขาดความสนใจที่จะเพิ่มความสังเกต ความสงสัย พิสูจน์ และเข้าทำการตรวจค้น จับกุมด้วยตนเอง

3) ในการใช้วิจารณญาณพบว่า เจ้าพนักงานตำรวจเห็นความสำคัญของการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุภาพนุ่มนวล แสดงถึงความตั้งใจที่จะสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างตำรวจกับประชาชน และวิธีการเลือกบังคับใช้กฎหมาย อาจแตกต่างกันด้านพื้นฐานความรู้ ทักษะ ความชำนาญ อิทธิพลต่างๆ โดยเฉพาะพบว่าเจ้าพนักงานตำรวจสายตรวจใช้วิจารณญาณของตนเองมากที่สุดในการดำเนินการใดๆ ต่อบุคคลและกลุ่มชน

4) เจ้าพนักงานตำรวจสายตรวจสนับสนุนแนวความคิดเกี่ยวกับ ปัจจัยในการใช้วิจารณญาณว่า ในการปฏิบัติงานจะต้องมีหลักของความมีมนุษยธรรมเป็นพื้นฐานมากที่สุด และสามารถนำหลักการ ค่านิยม จรรยาบรรณและรายละเอียดต่างๆ ของงานสังคมเคราะห์เข้าไปมีส่วนสัมพันธ์ในการใช้วิจารณญาณเบื้องต้นใดๆ ของเจ้าพนักงานตำรวจสายตรวจได้

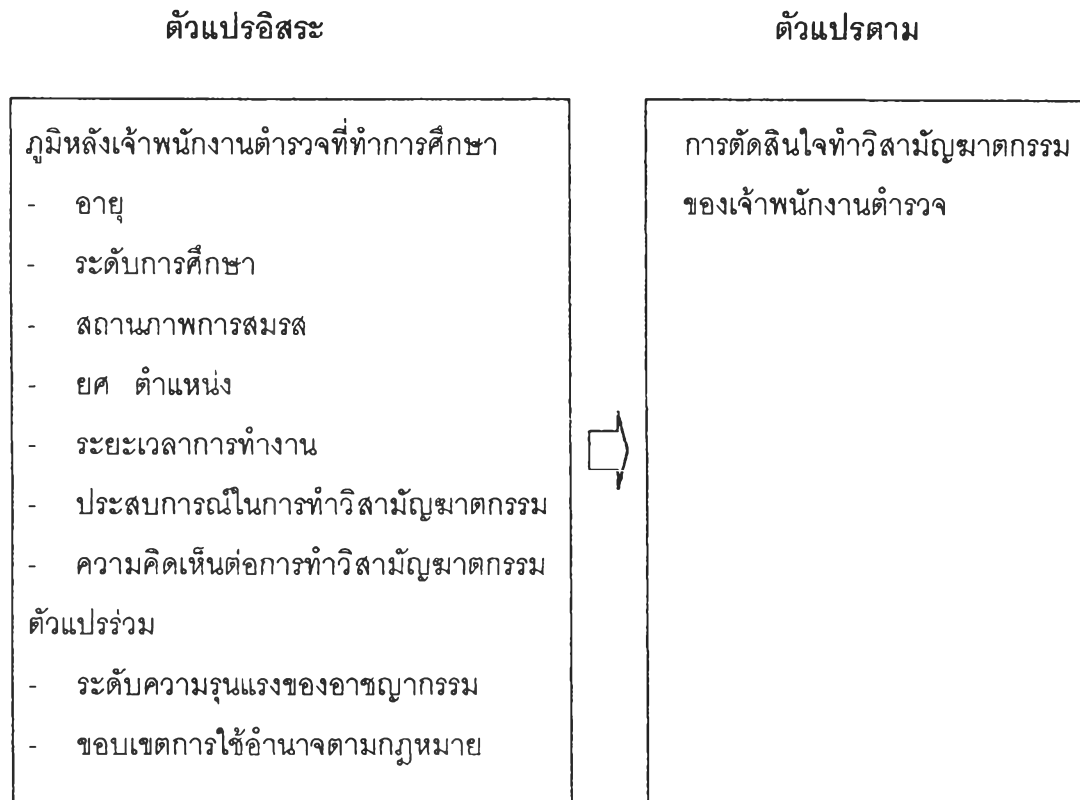
2.4.3 แล้ว โสติพันธ์ (2503) ได้ศึกษาเรื่องการป้องกันอาชญากรรมในหน้าที่ตำรวจนครบาล โดยการศึกษาถึงการลาดตระเวนตรวจท้องที่ในเขตนครบาล การสืบสวนคดีอาญา การจับกุม ผู้กระทำผิด การป้องกันการกระทำผิดต่างๆ และสรุปว่าหน้าที่ของตำรวจส่วนใหญ่ คือ

- 1) การป้องกันอาชญากรรม
- 2) การคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน

ได้แบ่งวิธีการป้องกันไว้ 2 ลักษณะ คือ การป้องกันอาชญากรรมก่อนเกิดการกระทำผิด และการป้องกันหลังการกระทำผิด โดยเน้นว่าการป้องกันดีกว่าการปราบปราม

2.4.4 วิรัตน์ ราชณรงค์ (2521) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่เป็นอุปสรรคในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่า ความร่วมมือของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ยิ่งเจ้าพนักงานตำรวจได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากประชาชนแล้ว จะช่วยให้การปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเข้มแข็งขึ้น และได้ผลดียิ่งขึ้น ในทางตรงข้ามถ้ามิได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ ก็จะทำให้การปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่ำหรือไม่ได้ผล และในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในด้านความร่วมมือจากประชาชน เจ้าพนักงานตำรวจเห็นว่าประชาชนได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามคำแนะนำ ขอร้อง ชี้แนวทางให้ทราบข้อเท็จจริงในการจับกุมผู้กระทำผิด และให้ความร่วมมือในการเป็นพยานอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในเรื่อง การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในการทำวิสามัญฆาตกรรม ของผู้วิจัยในครั้งนี้ ได้มีการกำหนดตัวแปรอิสระไว้ทั้งสิ้น 9 ตัวแปรด้วยกันคือ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ยศ ตำแหน่ง ระยะเวลาการทำงาน ประสบการณ์ในการทำวิสามัญฆาตกรรม ทักษะต่อการทำวิสามัญฆาตกรรม ระดับความรุนแรงของอาชญากรรม และขอบเขตการใช้อำนาจตามกฎหมาย โดยมี การตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นตัวแปรตาม

2.6 สมมุติฐานในการวิจัย

1. เจ้าพนักงานตำรวจที่มีอายุน้อย จะตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมมากกว่า เจ้าพนักงานตำรวจที่มีอายุมาก
2. เจ้าพนักงานตำรวจที่มีระดับการศึกษาต่ำ จะตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมมากกว่า เจ้าพนักงานตำรวจที่มีระดับการศึกษาสูง
3. เจ้าพนักงานตำรวจที่มีสถานภาพโสด จะตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมมากกว่า เจ้าพนักงานตำรวจที่มีสถานภาพการสมรสแล้ว
4. เจ้าพนักงานตำรวจที่มียศ ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงานต่ำ จะตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมมากกว่า เจ้าพนักงานตำรวจที่มียศ ตำแหน่งหน้าที่ที่สูงกว่า
5. เจ้าพนักงานตำรวจที่มีระยะเวลาการทำงานนาน จะตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมมากกว่า เจ้าพนักงานตำรวจที่มีระยะเวลาในการทำงานน้อย
6. เจ้าพนักงานตำรวจที่เคยทำวิสามัญฆาตกรรม จะตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมอีกมากกว่าเจ้าพนักงานตำรวจที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำวิสามัญฆาตกรรม
7. เจ้าพนักงานตำรวจที่เห็นด้วยต่อการทำวิสามัญฆาตกรรม จะตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมมากกว่า เจ้าพนักงานตำรวจที่ไม่เห็นด้วยต่อการทำวิสามัญฆาตกรรม
8. เจ้าพนักงานตำรวจที่เผชิญกับอาชญากรรมที่มีระดับความรุนแรงสูง จะตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมมากกว่าเจ้าพนักงานตำรวจที่เผชิญกับอาชญากรรมที่มีระดับความรุนแรงต่ำ
9. เจ้าพนักงานตำรวจที่ใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างไม่เคร่งครัด จะตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมมากกว่า เจ้าพนักงานตำรวจที่ใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

2.7 นิยามศัพท์

2.7.1 นิยามศัพท์ทั่วไป

วิสามัญฆาตกรรม	หมายถึง ฆาตกรรมที่เจ้าพนักงานเป็นผู้กระทำเนื่องในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่
เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายสืบสวน	หมายถึง เจ้าพนักงานของรัฐ ที่มีหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมตามกฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นๆ เป็นความผิด รวมถึง การออกสืบสวนหาข่าวผู้ที่กระทำผิดกฎหมาย ทั้งก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุในคดีอาชญากรรมต่างๆ
อาชญากรรม	หมายถึง การกระทำที่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคม หรือขัดต่อกฎหมายอาญา ซึ่งการกระทำนั้นก่อให้เกิดความไม่สงบสุขขึ้นในสังคม และผู้กระทำนั้นจะต้องได้รับการลงโทษสำหรับการกระทำนั้น ตามความรุนแรงของภัยอันตรายต่อสังคมส่วนรวม
การป้องกัน	หมายถึง การใช้มาตรการทั้งปวงที่อาศัยอำนาจของกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำผิดต่อกฎหมาย และเพื่อมิให้เกิดเหตุร้ายขึ้นจากการกระทำใดๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา
การปราบปราม	หมายถึง การใช้มาตรการทั้งปวง ที่อาศัยอำนาจของกฎหมายระงับ และจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย
การใช้ดุลยพินิจ	หมายถึง การใช้การวินิจฉัย การไตร่ตรองใคร่ครวญ การพิจารณาตัดสินชี้ขาด ในการที่จะกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2.7.2 นิยามศัพท์เฉพาะ

อายุ	<p>หมายถึง เวลาที่ดำรงชีวิตอยู่ , เวลาชั่วชีวิต</p> <ul style="list-style-type: none"> - อายุน้อย หมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี - อายุมาก หมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจที่มีอายุสูงกว่า 30 ปี ขึ้นไป
ระดับการศึกษา	<p>หมายถึง ระดับของการเล่าเรียน การฝึกอบรมตามหลัก สูตรที่กำหนดไว้ตามระบบของการศึกษาที่สังคมเป็นผู้กำหนด โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับการศึกษาสูง และระดับการศึกษาต่ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระดับการศึกษาสูง หมายถึงผู้ที่ได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมตามหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับที่ได้กำหนดไว้โดยได้รับการศึกษาจนถึงระดับ ชั้นปริญญาตรี หรือสูงกว่า - ระดับการศึกษาต่ำหมายถึงผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมตามหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับที่ได้กำหนดไว้โดยได้รับการศึกษาน้อยกว่าระดับปริญญาตรี
สถานภาพการสมรส	<p>หมายถึง สถานฐานะของชายหรือหญิงที่บอกสภาพของตนเองว่าเป็น โสด,สมรส, หรือหย่าตามกฎหมาย หรือ อยู่กินกันฉันสามีภรรยา จะมีบุตรหรือไม่ก็ได้</p>
ยศ ตำแหน่ง	<p>หมายถึง ลำดับชั้นในการทำงาน เพื่อใช้เป็นตัววัดความแตกต่างในการทำงานและแบ่งงานตามค้ำบังคับบัญชาในระบบการบริหารงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยศ ตำแหน่งสูง หมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจที่มียศ ตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป - ยศ ตำแหน่งต่ำ หมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจที่มียศนายดาบตำรวจ ลงมา

ระยะเวลาในการทำงาน หมายถึง เวลาการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจตั้งแต่เริ่มรับราชการ โดยพิจารณาระยะเวลาของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงาน ในด้านการ ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก

- ระยะเวลาในการทำงานมาก หมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจที่มีอายุ ราชการในการทำงาน ด้านปราบปรามอาชญากรรม ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป
- ระยะเวลาในการทำงานน้อย หมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจที่มีอายุ ราชการในการทำงาน ด้านการปราบปรามอาชญากรรม น้อยกว่า 10 ปี

ประสบการณ์ในการทำวิสามัญฆาตกรรม หมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจที่มีประสบการณ์ในการ ต่อสู้กับคนร้าย จนถึงขั้นมีการฆ่าคนร้าย

ความคิดเห็นต่อการทำวิสามัญฆาตกรรม หมายถึง ความคิดเห็นส่วนตัวของเจ้าพนักงานตำรวจ เกี่ยวกับการทำวิสามัญฆาตกรรมที่เจ้าพนักงานตำรวจได้กระทำต่อ คนร้าย ซึ่งแบ่งความคิดเห็นออกเป็น เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย

ระดับความรุนแรงของอาชญากรรม หมายถึง อาชญากรรม พฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมาย อาญา และมีความผิดในการกระทำนั้นๆ โดยต้องได้รับการลงโทษ

- ระดับความรุนแรงของอาชญากรรมต่ำ หมายถึง พฤติกรรมที่ ละเมิดกฎหมายอาญา มีบทลงโทษในการกระทำนั้นให้จำคุก ต่ำกว่า 10 ปี ลงมา
- ระดับความรุนแรงของอาชญากรรมสูง หมายถึง พฤติกรรมที่ ละเมิดกฎหมายอาญา มีบทลงโทษในการกระทำนั้นให้จำคุก ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป

การใช้อำนาจตามกฎหมาย หมายถึง ข้อกำหนดวิธีการในการใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อให้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามระเบียบที่กำหนด

- การใช้อำนาจตามกฎหมายที่เคร่งครัด หมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม โดยยึดหลักตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นหลักสำคัญ
- การใช้อำนาจตามกฎหมายที่ไม่เคร่งครัด หมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม โดยใช้การพิจารณาถึงสถานการณ์ต่างๆ ในแต่ละเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มากกว่าที่จะยึดหลักด้านกฎหมายเพียงอย่างเดียว

การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในสถานการณ์ต่าง ๆ

ดุลยพินิจ หมายถึง การวินิจฉัย การไตร่ตรองใคร่ครวญ การพิจารณาตัดสินชี้ขาด

สถานการณ์ต่าง ๆ หมายถึง พฤติการณ์แห่งการกระทำผิดที่เกิดขึ้นแตกต่างกันไปแต่ละคดี

การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในสถานการณ์ต่าง ๆ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยใช้การพิจารณาไตร่ตรองและตัดสินชี้ขาด เมื่อมีเหตุในการปะทะต่อสู้กับคนร้าย

มาตรการในการควบคุมตรวจสอบ หมายถึง สิ่งที่ควบคุมตรวจสอบเจ้าพนักงานตำรวจ ในการทำวิสามัญฆาตกรรม ทั้งในด้านบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นมาตรการหลักของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่ควบคุมในชั้นศาล อัยการ และนโยบายของกรมตำรวจ รวมถึงองค์กรด้านต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน องค์การสิทธิมนุษยชน มูลนิธิต่าง ๆ อีกทั้งยังรวมถึงกระแสความคิดเห็นของประชาชนในการกระทำวิสามัญฆาตกรรม

การตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจ

การตัดสินใจ หมายถึง การตกลงใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

วิสามัญฆาตกรรม หมายถึง ฆาตกรรมที่เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้กระทำ เนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหน้าที่ และป้องกัน สวัสดิภาพของ ตำรวจเองและของผู้อื่น

การตัดสินใจทำวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจ หมายถึง การที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ใช้ดุลพินิจต่าง ๆ ในการตกลงกระทำการปราบปรามอาชญากรรมโดยใช้กำลังขั้นรุนแรงจนเป็นเหตุให้อาชญากร หรือผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตาย